Utbildningsutskottets betänkande 1982/83: 21

om anslag till gymnasiala skolor m. m. (prop. 1982/83: 100 och prop. 1982/83: 120 bil. 2)

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen *dels* i proposition 1982/83: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnittet Gymnasiala skolor m. m. punkterna D 18–D 27 jämte motioner, *dels* i proposition 1982/83: 120 bilaga 2 (utbildningsdepartementet) under avsnittet D Skolväsendet punkt D 18 jämte motioner och under avsnittet F Vuxenutbildning punkt F 4.

1. **Bidrag till driften av gymnasieskolor.** Regeringen har i proposition 1982/83: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt D 18 (s. 289–336)

dels föreslagit riksdagen att

2. godkänna vad som i propositionen har förordats om möjligheter till vissa länsvisa omfördelningar av överskottsplatser,

3. godkänna vad som i propositionen för budgetåret 1983/84 har förordats om ramar för elevplatser i gymnasieskolan,

4. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1983/84 medge att totalramen för elevplatser i gymnasieskolan utökas,

6. bemyndiga regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåren 1984/85 och 1985/86 i enlighet med vad som förordats i propositionen,

7. godkänna de grunder för stimulansbidrag som förordats i propositionen,

8. godkänna att möjligheterna till mindre studiekurs utökas enligt de principer som förordats i propositionen,

11. godkänna att ett reguljärt system med alternativa timplaner och B-form införs i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer som angetts i propositionen,

13. godkänna vad som i propositionen förordats om inrättande av en tvåårig drift- och underhållsteknisk linje såsom reguljär linje i gymnasieskolan,

15. godkänna vad som i propositionen förordats om regularisering av anordningen med kinesiska som C-språk,

16. godkänna förslaget i propositionen om förlängning av försöksperioden för gymnasial lärlingsutbildning.

17. godkänna den i propositionen föreslagna förlängningen av försöksverksamheten med kombination av ramtimplaner och friare resurstilldelningssystem i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje,

18. godkänna vad som i propositionen förordats om en minskning av procentsatsen för det på bidrag till gymnasieskolan baserade bidraget till lokal skolutveckling,

19. godkänna de principer för statsbidrag till studie- och yrkesorientering i gymnasieskolan som förordats i propositionen,

20. godkänna vad som i propositionen förordats om tillfälligt undantag från kravet på 70 skolpoäng för vissa skolledartjänster,

21. godkänna vad som i propositionen förordats om ändring av kriterierna för allmän skolenhet,

22. till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 3 628 000 000 kr.,

dels berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen har anförts om

1. omläggning för tiden fr. o. m. budgetåret 1985/86 av studievägarnas fördelning mellan å ena sidan sektorsramarna och å andra sidan den s. k. lilla ramen,

5. om särskilt försök med vissa högre specialkurser,

9. om försöksverksamhet med kombination av specialidrott och studier i hemortskommunens gymnasieskola,

10. om försöksverksamhet med kost- och näringsinriktad gren på konsumtionslinjen,

12. om införande av vissa alternativämnen på N-linjen,

14. om upphävande av de provisoriska särbestämmelserna för den ekonomiska specialkursen om tre terminskurser.

Vidare har regeringen i proposition 1982/83: 120 bilaga 2 (utbildningsdepartementet) under punkt D 18 (s. 1–2)

1. föreslagit riksdagen att godkänna de särskilda grunder för stimulansbidrag till kommuner i Norrbottens län som har förordats i propositionen,

2. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som har anförts i propositionen om ett särskilt försök med vissa högre specialkurser.

Motioner

1982/83: 328 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1982/83: 343 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ett nytt system för lärlingsutbildning under 1980-talet.

1982/83: 389 av Sten Svensson (m) och Göte Jonsson (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om förslag till reviderad timplan för gymnasieskolan, där ämnet religionskunskap på samtliga i motionen nämnda linjer har tilldelats minst 2,5 veckotimmar.

1982/83: 406 av Karin Ahrland (fp) och Hans Petersson i Röstånga (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1982/83: 403 – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående forsknings- och utbildningsinsatser i Malmöhus län.[1]

1982/83: 458 av Ulla Ekelund (c) och Stig Josefson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att ämnet religionskunskap på gymnasieskolan erhåller det timtal som föreslås i proposition 1981/82: 14.

1982/83: 581 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående ökade möjligheter för skolöverstyrelsen att anpassa dimensioneringen av gymnasielinjerna efter elevernas önskemål.

1982/83: 586 av Arne Fransson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Vetlanda och Eksjö kommunala idrottsgymnasier bör få möjlighet att i varje årskurs utbyta fem veckotimmar i godkänd timplan mot specialidrottsverksamhet fr. o. m. läsåret 1983/84.

1982/83: 598 av Kenth Skårvik (fp) och Lars Ernestam (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att ämnet religionskunskap på gymnasieskolan erhåller det timtal som föreslås i proposition 1981/82: 14.

1982/83: 759 av Per Olof Håkansson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en vidgad musikutbildning inom gymnasieskolan.

1982/83: 762 av Larz Johansson (c) och Karl-Eric Norrby (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning i ämnet mediakommunikation i Torsby kommun.

1982/83: 946 av Allan Ekström (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det angivna utbildningsbehovet skall komma till uttryck i kursplanerna för utbildningsvägar som leder till sådana befattningar i enskild och offentlig tjänst som sysslar med inkassoverksamhet i vidare bemärkelse.

[1] Yrkandet behandlas även i betänkandet UbU 1982/83: 32.

1982/83: 948 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att framlägga förslag till nytt statsbidragssystem för grundskolan och gymnasieskolan i enlighet med de riktlinjer som anges i motionen,[1]

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs i fråga om inriktningen på successivt reformarbete på gymnasieskolområdet,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs angående varvad utbildning,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs angående yrkesorienteringsvecka (yo-vecka) på gymnasieskolans alla teoretiska linjer,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om förhöjt stimulansbidrag även för platser i gymnasial lärlingsutbildning,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande möjligheter att läsa bl. a. japanska och arabiska som C-språk,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs rörande dimensioneringen av jord-, skogs- och trädgårdssektorn (JST-sektorn),

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om fortsatt statlig tillsyn över Osby samskola,

23. att riksdagen beslutar att omfördela anslaget under rubriken Tvåårig specialkurs för yrkesdansare så att Stockholms kommun erhåller ett bidrag om 800 000 kr., Åre kommun 400 000 kr. för turisthotellutbildningen och Nybro kommun 400 000 kr. till Nybro glasbruksskola.

1982/83: 963 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen av regeringen begär att möjligheter skapas för elever på naturvetenskapliga och tekniska linjer att utföra specialarbete som en naturlig del av utbildningen i sista årskursen.

1982/83: 964 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhäller om utredning och förslag i syfte att ge den företagslagda hantverksutbildningen en organisation och utformning som garanterar fortsatt rekrytering och utbildning också inom mer udda yrkesgrenar.

1982/83: 966 av Sten Svensson (m) och Bengt Wittbom (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett samlat åtgärdsprogram för att förbättra industrins möjligheter att rekrytera och utbilda ungdomar.

[1] Yrkandet behandlas även i betänkandet UbU 1982/83: 20.

1982/83: 967 av Ola Ullsten m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om självstudietid i gymnasieskolan.

8. att riksdagen under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar 5 000 000 kr. att användas till årskurs 4 på fyraårig teknisk linje,

9. att riksdagen fattar beslut om försöksverksamhet där specialintresse och studier kombineras vid hemortens gymnasieskola enligt de riktlinjer som angivits i motionen,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behov av stöd till lärlingsutbildningen.

1982/83: 969 av Jan-Eric Virgin (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om uppläggningen av lantbruksutbildningens terminsfördelning.

1982/83: 1116 av Ola Ullsten m. fl. (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1982/83: 1114 – yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till lönebidragssystem för lärlingar i enlighet med vad i motionen anförts.

1982/83: 1354 av Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om särskild gymnasielinje för renskötseln med lokalisering till Jokkmokk.

1982/83: 1356 av Olle Grahn (fp) och Börje Stensson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om religionskunskapen på gymnasiets timplan.

1982/83: 1360 av Ann-Cathrine Haglund (m) och Britta Hammarbacken (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

2. att riksdagen beslutar medge att 20 tjänster omfattande både normalklasser och klasser med döva och gravt hörselskadade elever förbehållna lärare med speciallärarutbildning för döva och gravt hörselskadade får inrättas vid gymnasieskolan i Örebro fr. o. m. läsåret 1983/84.

1982/83: 1373 av Gunnel Liljegren m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i gymnasieskolorna betyg skall ges också i ämnet svenska som främmande språk.

1982/83: 1374 av Grethe Lundblad m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för en vidareutveckling av undervisningsmetoderna i gymnasieskolan vilken införlivar mera gruppstudier och självständiga arbetsuppgifter i undervisningen och därvid underlättar kommande högskolestudier och yrkesverksamhet.

1982/83: 1377 av Karl-Eric Norrby m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen möjliggör försöksverksamhet med lantbrukstekniskt variant inom N-linjen fr. o. m. läsåret 1983/84.

1982/83: 1379 av Margareta Palmqvist m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att åtgärder vidtas för att tillgodose invandrarelevernas speciella behov i gymnasieskolan.

1982/83: 1380 av Sten Sture Paterson (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbetet resp. skolöverstyrelsen får i uppdrag att se över antagningsbestämmelserna till universitet och högskolor så att teknisk linje kan få obligatorisk biologi med särskild inriktning mot ekologi,

2. att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbetet resp. skolöverstyrelsen får i uppdrag att införa sådan undervisning på teknisk linje,

3. att riksdagen hos regeringen begär att universitets- och högskoleämbetet resp. skolöverstyrelsen får i uppdrag att se över ett antal utbildningsplaner vid universitet och högskolor där utbildning i motionens syfte kan integreras.

1982/83: 1387 av Ulla Tillander (c) och Karl Boo (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utökning av antalet platser förlagda till företag etc., med avsikt att för hantverks-, lärlings- och verkstadsutbildning ta till vara den outnyttjade utbildningskapaciteten som här finns.

1982/83: 1391 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att att riksdagen med ändring i proposition 1982/83: 100 under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar ett med 70 000 000 kr. till 4 328 000 000 kr. förhöjt anslag.

1982/83: 1394 av Ivar Virgin (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär sådana ändringar i skolöverstyrelsens författningssamling att sista ansökningsdagen för vissa lantbrukskurser bestäms till den 1 september.

1982/83: 1583 av Olle Westberg m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1982/83: 1582 – såvitt nu är i fråga yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningarna för att lokalisera utbildningen kring torvutvinning till skogsbruksskolan i Ljusdal.

1982/83: 1638 av Alf Wennerfors m. fl. (m) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1982/83: 1636 – vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en översyn av elevers arbetsrättsliga ställning och förslag till lagändring i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om en översyn av lärlingars arbetsrättsliga ställning i enlighet med vad som anförs i motionen.

1982/83: 1642 av Eric Hägelmark (fp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett system för lärlingsutbildning, som är så okomplicerat och smidigt som möjligt,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att företag som har ungdomar under organiserad utbildning befrias från samtliga sociala avgifter för dessa ungdomar.

1982/83: 1653 av Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av samordnad utbildningsplanering inom jord-, skogs- och trädgårdssektorn (JST-sektorn),

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att vid utarbetandet av anmäld proposition beakta vad i motionen anförts om kommunal vuxenutbildning inom jord-, skogs- och trädgårdsområdet (JST-området),

3. att riksdagen beslutar att som sin mening uppmärksamma regeringen på sambandet gymnasieskola-högskola inom jord-, skogs- och trädgårdssektorn (JST-sektorn) och därav föranledda samordningsbehov,

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om program för regional utveckling m. m. som förutsättning för fortbildning och lokal skolutveckling inom jord-, skogs- och trädgårdssektorn (JST-sektorn),

5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om precisering av skolöverstyrelsens uppdrag att se över olika lantbruksutbildningar.

1982/83: 1674 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till konstitutionsutskottet remitterade motionen 1982/83: 1669 – såvitt nu är i fråga yrkas

3. att riksdagen beslutar att i skrivelse till regeringen begära att ett samlat handlingsprogram beträffande utbildningsfrågor inom dataområdet utarbetas,

4. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande inriktning av datalära i ungdomsskolan och på högskolan.

1982/83: 1867 av Göran Allmér (m) och Hans Nyhage (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av planeringsramarna vad avser gymnasieskolans dimensionering.

1982/83: 1874 av Claes Elmstedt m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasial lärlingsutbildning.

1982/83: 1875 av Ingvar Eriksson (m) och Per Stenmarck (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om en breddad yrkes- och hantverksutbildning.

1982/83: 1896 av Kerstin Nilsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar om permanentning av friidrottslinjen vid gymnasiet i Haparanda.

1982/83: 1902 av Rune Rydén m. fl. (m, s, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen har anförts om dimensionering och lokalisering av gymnasieskolans humanistiska linje.

1982/83: 1904 av Catarina Rönnung m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen snarast utreder frågan om datautbildning i grund- och gymnasieskolan och inom vuxen- och lärarutbildningen.[1]

1982/83: 1906 av Åke Selberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförs i motionen om en översyn av utbildningen inom rennäringen.

1982/83: 2130 av Stig Gustafsson m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen begär att regeringen upprättar en plan för det offentliga utbildningssystemet i enlighet med vad som anförts i motionen.[2]

1982/83: 2152 av Margot Wallström m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1982/83: 2150 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att effekterna av s. k. "lärarlösa lektioner" bör undersökas som ett första steg mot avskaffande.

1982/83: 2272 av Rune Ångström m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

19. att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett lönebidragssystem för lärlingsutbildning i enlighet med vad som anförts i motionen.

1982/83: 2277 av Per Unckel m. fl. (m) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1982/83: 2273 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om stimulansbidrag till kommuner i Norrbottens län,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om särskilt försök med vissa högre specialkurser.

[1] Yrkandet behandlas även i betänkandet UbU 1982/83: 17.
[2] Yrkandet behandlas även i betänkandet UbU 1982/83: 23.

Utskottet

Dimensionering m. m.

Riksdagen beslutade år 1981 att ett nytt system för dimensionering av gymnasieskolan skall tillämpas fr. o. m. budgetåret 1983/84 (prop. 1980/81: 107, UbU 1980/81: 38, rskr 1980/81: 395). Det nya systemet innebär bl. a. att elevplatsramar i gymnasieskolan fastställs för tre budgetår i sänder. I planeringssystemet ingår riksramar och länsramar. Ramarna anges i årselevplatser, vilket innebär att en intagningsplats på en två-, tre- eller fyraårig studieväg motsvarar två, tre resp. fyra årselevplatser. Riksramar fastställs av regeringen med stöd av riksdagens beslut. Skolöverstyrelsen (SÖ) fördelar årselevplatserna i riksramarna mellan länsskolnämnderna i form av länsramar. Inom länsramarna bestämmer länsskolnämnderna det antal intagningsplatser som varje kommun och landstingskommun får inrätta.

Riksramar och länsramar fastställs dels för var och en av sex utbildningssektorer, dels för sådana specialkurser som inte förs till någon sektor. Till någon av de sex utbildningssektorerna förs sådana utbildningar som ges på linjer och på sådana specialkurser som omfattar minst ett läsår och som inte förutsätter vare sig annan utbildning än grundskolan eller viss ålder för tillträde samt utbildningar inom ramen för gymnasial lärlingsutbildning. Utanför sektorsindelningen står sådana studievägar som ingår i gymnasieskolans lilla ram, dvs. sådana specialkurser som är kortare än ett läsår eller som kräver tidigare gymnasial utbildning eller viss ålder för tillträde samt kurser för invandrarungdom.

I proposition 1982/83: 100 tas frågan upp om hur *lilla ramen* skall hanteras i planeringssystemet. Föredragande statsrådet föreslår att alla specialkurser som bygger enbart på grundskolan skall föras till sektorsramarna. Utöver sektorsramarna bör finnas särskilda ramar för dels högre specialkurser, dels övriga ej grundskoleanknutna specialkurser, dels invandrarkurser. Förändringen föreslås ske budgetåret 1985/86.

Utskottet har inget att erinra mot vad som i propositionen har anförts om en omläggning av studievägarnas fördelning mellan å ena sidan sektorsramarna och å andra sidan den s. k. lilla ramen.

För att maximalt kunna utnyttja tilldelade resurser föreslås i proposition 1982/83: 100 att länsskolnämnderna bör kunna göra den *omfördelning* man finner lämplig *av överblivna platser* mellan sektorerna inom sina resp. länsramar. På liknande sätt bör länsskolnämnderna efter godkännande av SÖ också kunna göra viss omfördelning sinsemellan av överblivna årselevplatser för att beviljade totalramar skall kunna utnyttjas bättre.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Mot bakgrund av den aktuella arbetsmarknadssituationen för ungdomar diskuteras utförligt i proposition 1982/83: 100 *förutsättningarna för gymnasieskolans planering*. Föredragande statsrådet återger vad SÖ i sin anslagsframställning har påpekat om de komplexa sambanden mellan utbildning och yrke samt mellan utbildningens innehåll och dimensionering å ena sidan och arbetsmarknaden å den andra. Det finns enligt SÖ flera skäl som talar för försiktighet vid tillämpningen av en strikt arbetsmarknadsbaserad utbildningsplanering, dvs. en utbildningsplanering baserad i huvudsak på yrkesprognoser. I propositionen hänvisas också till utbildningsekonomiska utredningens (U 1981:03) informationsskrift Utbildning, produktion, samhälle vari bl. a. understryks att osäkerhet om framtiden försvårar så långsiktiga beslut som utbildningsplanering innebär.

För egen del anför föredragande statsrådet att det dominerande problemet för utbildningspolitiken kommer under 1980-talet att vara att söka tillfredsställa utbildningsintresset hos och arbetslivsförberedelsen för de stora ungdomskullarna. För att finna lösningar som kan tillgodose både de enskilda elevernas önskemål och samhällets och arbetslivets behov har det visat sig alltmer nödvändigt att se de åtgärder som vidtas inom främst gymnasieskolan (linjer, specialkurser, högre specialkurser) och åtgärder inom högskolans grundläggande utbildning i ett sammanhang. Båda utbildningsformerna ger var för sig eller i kombination med varandra ungdomen förberedelser för yrkesverksamhet. Med hänvisning till vad SÖ och utbildningsekonomiska utredningen har angett pekar föredragande statsrådet på att det finns betydande svårigheter när det gäller att planera gymnasieskolan så att den utbildning som individen får verkligen leder till en säker sysselsättning. Det understryks att de prognoser som utbildningsplaneringen bygger på är osäkra.

I proposition 1982/83: 100 preciseras de faktorer som bör vägas in vid dimensioneringen av gymnasieskolan. De är ungdomarnas intresse av olika utbildningar, den kunskap som nu finns om arbetsmarknadens behov samt kommunernas möjligheter att anordna utbildning.

För att göra det möjligt för fler ungdomar att få en utbildningsplats föreslås att totaldimensioneringen av gymnasieskolans grundskoleanknutna studievägar om minst ett läsår bör vara 108,6 % av antalet 16-åringar. För budgetåret 1983/84 innebär det 132 800 intagningsplatser (313 960 årselevplatser). När det gäller omfattningen av skilda sektorer föreslår föredragande statsrådet en fortsatt begränsning av den humanistiska och samhällsvetenskapliga sektorn (HS-sektorn). För den ekonomiska och merkantila sektorn (EM-sektorn) föreslås en ökning med 3 300 intagningsplatser i förhållande till budgetpropositionen 1982 samtidigt som en minskning med 2 000 platser förordas på den tekniska och industriella sektorn (TI-sektorn). Detta sker i syfte att mer anpassa dimensioneringen till vad som synes möjligt att anordna för kommunerna. Av samma skäl föreslås en viss minskning av jordbruks- och skogsbrukssektorn (JST). Lilla ramen

föreslås omfatta 35 130 årselevplatser, varav 8630 årselevplatser avser högre specialkurser och 1 000 årselevplatser avser kurser för invandrarungdom.

I proposition 1982/83: 100 erinras om det alternativ till högskoleutbildning som utgörs av den påbyggnadsutbildning i form av *högre specialkurser* som finns inom gymnasieskolan. Med anledning av vissa initiativ i Västernorrlands, Jämtlands och Södermanlands län avseende högre specialkurser och i syfte att främja utvecklingsarbetet med dessa kurser förordar föredragande statsrådet att beslut om högre specialkurser i vissa fall får fattas på regional nivå. Riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad som anförs om särskilt försök med vissa högre specialkurser.

I proposition 1982/83: 120 anmäler föredragande statsrådet att försöksverksamheten med regionalt utvecklingsarbete med högre specialkurser bör få gälla även i Norrbottens och Västerbottens län.

I ett antal motioner behandlas frågan om riktlinjer för gymnasieskolans dimensionering.

Elevernas önskemål om utbildning måste enligt vad som anförs i motion 1982/83: 581 i högre grad styra dimensioneringen av gymnasieskolans linjer. Motionärerna menar att elevernas val av utbildningsväg oftast är bättre anpassat till möjligheterna att få arbete än försök från statsmakternas sida att anpassa dimensioneringen efter tillgängliga arbetsmarknadsprognoser. Dimensioneringstalen för gymnasieskolans olika sektorer bör inte definitivt få låsa den slutliga utläggningen av gymnasieplatser. I motionen förordas att SÖ ges ökade möjligheter att anpassa dimensioneringen av gymnasielinjerna efter elevernas önskemål (yrkande 11).

Beträffande JST-sektorn erinras i motion 1982/83: 1653 att antalet skolenheter inom sektorn är relativt litet; de är fördelade i stort sett med 2–3 skolor i varje län. Det förhållandet innebär enligt motionärernas mening att det är särskilt viktigt att inom JST-sektorn planera, samordna och utnyttja alla tillgängliga resurser så väl som möjligt (yrkande 1).

I motion 1982/83: 1902 uttrycks farhågor för att förekomsten av gymnasieskolans humanistiska linje – som numera är den enda linjen som ger en bred språklig utbildning – kan komma att minska och att därmed underlaget för rekrytering till bl. a. språkutbildning på högskolenivå påverkas negativt. Motionärerna menar att den exemplifiering som görs i proposition 1982/83: 100 (s. 302) på bristande samstämmighet mellan genomgången studieväg och yrkesverksamhet omedelbart efter gymnasieskolan är missvisande och kan leda till att länsskolnämnderna vid fördelningen av länsramarna mellan kommunerna alltför mycket begränsar tilldelningen av platser på humanistisk linje. Det skulle kunna leda till en allvarlig utarmning av språkutbildningen i vårt land. Motionärerna förordar att linjen inte tillåts omfatta mindre än 3800 intagningsplatser i årskurs 1 budgetåret 1983/84 och att den bör finnas på varje gymnasieort.

Med hänvisning till det stora antalet sökande till studievägar inom JST-

sektorn och till att utbildningarna där i stor utsträckning leder till arbete föreslås i motion 1982/83: 948 yrkande 19 (i denna del) att sektorn för budgetåret 1983/84 beräknas för en intagning av 2 700 elever.

Utskottet har i det föregående erinrat om vad som i proposition 1982/83: 100 anförs om de grundläggande förutsättningarna för planeringen av gymnasieskolan och om riktlinjer för gymnasieskolans dimensionering. I likhet med regeringen har utskottet klart för sig svårigheterna att i nuvarande läge med stora ungdomskullar och en svår arbetsmarknadssituation erbjuda alla ungdomar utbildning som både tillmötesgår deras intresse och tillförsäkrar dem arbete efter utbildningen. Utskottet kan inte inse att förslaget i motion 1982/83: 581, som utskottet uppfattar det, att låta elevernas önskemål om utbildning bli den dominerande faktorn för dimensioneringen av gymnasieskolan skulle lösa problemen. Utskottet ansluter sig till regeringens uppfattning att ungdomarnas intresse av olika utbildningar skall vägas mot vad som är känt om arbetsmarknadens behov och kommunernas möjligheter att anordna utbildningar. Med detta avstyrks yrkande 11 i motion 1982/83: 581.

Beträffande det i motion 1982/83: 1653 anförda behovet av samordnad utbildningsplanering inom JST-sektorn hänvisar utskottet till att planeringen av gymnasieskolan nu i ökad utsträckning görs på regional nivå. Detta bör underlätta den bättre samordning av insatserna inom JST-området som motionärerna begär. Riksdagen bör med hänvisning härtill avslå motion 1982/83: 1653 yrkande 1.

Med anledning av de farhågor för att somliga g-orter vid en minskning av HS-sektorn kan komma att stå utan humanistisk linje som uttrycks i motion 1982/83: 1902 vill utskottet anföra följande.

I det föregående har utskottet översiktligt redogjort för innebörden av det nya planeringssystemet för gymnasieskolan när det gäller fördelningen av elevplatser till länsskolnämnderna och kommunerna. Nämnderna erhåller platser (länsramar) sektorsvis. Tilldelning ur länsramarna sker efter ansökan av kommunens skolstyrelse eller landstingskommunens utbildningsnämnd. Länsskolnämnden bestämmer det antal intagningsplatser som varje kommun i länet får inrätta för varje studieväg (jfr SFS 1982: 171).

HS-sektorn omfattar enligt förslaget i proposition 1982/83: 100 sammanlagt 20 600 intagningsplatser. Bortsett från musiklinjen, som budgetåret 1983/84 beräknas omfatta oförändrat 270 intagningsplatser, är den humanistiska linjen den klart minsta linjen på HS-sektorn. SÖ har för budgetåret 1983/84 beräknat antalet intagningsplatser till 3 800 på linjen. För den samhällsvetenskapliga linjen är motsvarande tal 6 600 och för den sociala linjen 9 900.

Det nya planeringssystemet innebär bl. a. att statsmakterna i sina beslut inte längre anger den beräknade omfattningen av varje linje. I proposition 1980/81: 107 om den statliga skoladministrationen m. m. angavs att kapaciteten på enskild studieväg endast i undantagsfall borde låsas genom cen-

trala beslut. Centrala önskemål att påverka dimensioneringen av viss studieväg borde i första hand tillgodoses genom allmänna riktlinjer (prop. s. 34).

Med hänvisning bl. a. till vad som i motionen anförs om värdet av en bred språklig utbildning i gymnasieskolan och om underlaget till högskoleutbildning i språk utgår utskottet från att ansvariga regionala och lokala myndigheter genom sina beslut inte i nämnvärd omfattning förändrar den nuvarande spridningen av den humanistiska linjen. Detta bör vara en riktlinje. Utskottet anser det emellertid inte påkallat att riksdagen nu vidtar några särskilda åtgärder. Erfarenheterna av det nya planeringssystemet är ännu mycket ringa. Med hänvisning till vad utskottet har anfört avstyrker utskottet motion 1982/83: 1902.

När det gäller dimensioneringen av gymnasieskolan för budgetåret 1983/84 ansluter sig utskottet till regeringens förslag om totaldimensionering. Vad gäller fördelningen av platserna på de skilda sektorerna noterar utskottet att det för JST-sektorns del visserligen sker en minskning i förhållande till förslaget i budgetpropositionen 1982, men att en viss ökning har gjorts i nu föreliggande proposition i förhållande till den faktiska utläggningen för budgetåret 1982/83. Ökningen har enligt föredragande statsrådet anpassats till vad som bedömts möjligt att genomföra. Riksdagen bör med hänvisning härtill avslå motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del. Utskottet föreslår vidare att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1983/84 godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100.

Riksdagen bör i enlighet med förslaget i proposition 1982/83: 100 bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1983/84 medge att totalramen för elevplatser i gymnasieskolan utökas.

Utskottet, som i det föregående har berört de högre specialkurserna, har inget att erinra mot vad föredragande statsrådet har anfört om särskilt försök med vissa sådana kurser.

I motion 1982/83: 2277 (motivering i motion 1982/83: 2273), vilken har väckts med anledning av proposition 1982/83: 120, anför motionärerna att det är svårt att se behovet av nya högre specialkurser som speciellt riktar sig mot Norrbottens nuvarande arbetsmarknad. Försöksverksamheten bör enligt motionärerna i stället syfta till att tillföra näringslivet i Norrbotten sådan kompetens som i dag saknas, t. ex. inom data- och elektronikområdena (yrkande 2).

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet peka på att de högre specialkurser som det nu är fråga om avser att ge ungdomar med tidigare i huvudsak teoretisk utbildning en mera yrkesinriktad utbildning. Den anknytning till det regionala näringslivet som åsyftas med den planerade försöksverksamheten skall självfallet medverka till att utveckla regionens

näringsliv och därmed också kunna bidra till att hindra en fortsatt alltför ensidig inriktning av näringslivet genom en förnyelse på exempelvis de områden som nämns i motionen. Enligt utskottets uppfattning är yrkande 2 i motion 1982/83: 2277 tillgodosett genom förslaget i proposition 1982/83: 120, varför yrkandet bör avslås av riksdagen. Utskottet har därmed inget att erinra mot vad som i propositionen anförs om ett särskilt försök med vissa högre specialkurser.

Beträffande *planeringsramarna* för budgetåren 1984/85 och 1985/86 föreslås i proposition 1982/83: 100 en oförändrad ambitionsnivå i fråga om antalet intagningsplatser i förhållande till antalet 16-åringar. Dessa beräknas under den aktuella perioden minska med sammanlagt 13 200. Vidare förordas en fortsatt inriktning mot ökade ramar för de ekonomiska och merkantila samt de tekniska och naturvetenskapliga utbildningarna. För JST-sektorn sker en minskning budgetåret 1984/85 i förhållande till förslaget i budgetpropositionen 1982 och en viss ytterligare minskning budgetåret 1985/86 jämfört med budgetåret 1984/85.

I motion 1982/83: 948 (yrkande 19 i denna del) föreslås att JST-sektorn bör omfatta 2 700 intagningsplatser även budgetåren 1984/85 och 1985/86.

Statsmakterna bör enligt motion 1982/83: 1867 ägna större uppmärksamhet åt den långsiktiga inriktningen av olika utbildningssektorers omfattning vid dimensioneringen av gymnasieskolan. Motionärerna menar vidare att den hänsyn till ungdomarnas intresse som föredragande statsrådet säger sig vilja ta inte avspeglas i förslaget om den fortsatta minskningen av HS-sektorn. De skäl som anförs för dimensioneringen av EM-sektorn finner motionärerna inte övertygande. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ramar för budgetåren 1984/85 och 1985/86 som bättre tillgodoser ungdomarnas intressen.

Det har av det föregående framgått att det är svårt att erbjuda sådan utbildning åt alla ungdomar som med säkerhet leder till ett arbete för vilket man är utbildad. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att det inom EM-sektorn och den tekniska och naturvetenskapliga sektorn (TN-sektorn) finns utbildningar som i och för sig är teoretiskt inriktade, men ändå ger god förberedelse för att gå ut på arbetsmarknaden. Det är viktigt att SÖ – som det framhålls i proposition 1982/83: 100 – ägnar särskild uppmärksamhet åt den närings- och industripolitiska utvecklingen som grund för den långsiktiga planeringen av gymnasieskolan. Av utskottets ställningstagande i det föregående till regeringens förslag om riktlinjer för gymnasieskolans planering framgår också att utskottet är ense med regeringen om att ungdomarnas intresse för utbildningar bör vägas mot aktuell kunskap om arbetsmarknaden och kommunernas möjligheter att anordna utbildningar. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motion 1982/83: 1867.

Utskottet ansluter sig till förslaget i proposition 1982/83: 100 även i fråga

om JST-sektorns storlek under budgetåren 1984/85 och 1985/86 och avstyrker motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del.

Med hänvisning till det anförda föreslås riksdagen bifalla vad som i proposition 1982/83: 100 har förordats om bemyndigande för regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåren 1984/85 och 1985/86.

F. n. utgår *tillfälligt stimulansbidrag* till kommunerna för varje nytillkommen elev på de investeringskrävande utbildningarna inom industri och hantverk. Regeringen föreslår att kommunerna skall kunna få detta bidrag även för budgetåret 1983/84. Bidraget bör utgå i förhållande till utbildningens längd, varvid utgångspunkten bör vara 6 000 kr. för utbildning som omfattar ett läsår.

Stimulansbidraget bör enligt motion 1982/83: 948 yrkande 17 också kunna användas som ett särskilt bidrag till arbetsgivare som erbjuder utbildningsplatser i gymnasial lärlingsutbildning.

Utskottet har tidigare innevarande riksmöte avstyrkt ett likartat motionsyrkande (mot. 1982/83: 94, UbU 1982/83: 12). Med hänvisning till vad utskottet då anförde och till riksdagens beslut (rskr 1982/83: 109) föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 948 yrkande 17 samt godkänner de grunder för stimulansbidrag som har förordats i proposition 1982/83: 100.

I proposition 1982/83: 120 om utveckling i Norrbotten har föreslagits att stimulansbidraget i Norrbottens län bör utgå även för andra årskursen, dvs. uppgå till sammanlagt 12 000 kr. per nyinrättad plats, om utbildningen omfattar två läsår eller mera. Belopp som hänför sig till årskurs 2 avses betalas ut endast för platser som utnyttjas i årskurs 2, när denna aktualiseras budgetåret 1984/85. Då kostnadskonsekvenserna inträffar först budgetåret 1984/85, anser föredragande statsrådet att regeringen bör hemställa om medel för ändamålet i budgetpropositionen 1984.

I motion 1982/83: 2277 (motivering i motion 1982/83: 2273), vilken har väckts med anledning av proposition 1982/83: 120, förordas att det föreslagna utökade stimulansbidraget till kommunerna i Norrbottens län också får utnyttjas för den gymnasiala lärlingsutbildningen (yrkande 1).

Med hänvisning till vad utskottet i det föregående har anfört vid sitt ställningstagande till motion 1982/83: 948 yrkande 17 avstyrks motion 1982/83: 2277 yrkande 1. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som i proposition 1982/83: 120 har förordats om särskilda grunder för stimulansbidrag till kommuner i Norrbottens län.

Åtgärder för elever med särskilda behov

Åberopande undersökningar som bl. a. visar hur stor förekomsten är av studieavbrott i gymnasieskolan bland invandrarungdomarna, speciellt i Stockholms län, hemställs i motion 1982/83: 1379 om *åtgärder för* att tillgodose *invandrarelevernas speciella behov*.

Utskottet finner att motionens yrkande spänner över ett brett spektrum. Språk- och kulturarvsutredningen (U 1981:04, SKU) har enligt sina direktiv att överväga en rad frågor som berör invandrarungdomarnas utbildningssituation, även såvitt avser gymnasieskolan. Förslag från utredningen kan väntas våren 1983. I avvaktan på utredningens förslag och ärendets fortsatta beredning är utskottet inte nu berett att föreslå nya särskilda åtgärder i enlighet med syftet i motion 1982/83:1379. Riksdagen bör därför avslå motionen. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att regeringen för extra undervisning i svenska samt hemspråksundervisning och studiehandledning på hemspråk för invandrare i proposition 1982/83: 100 beräknar särskilda medel om sammanlagt 16 740 000 kr. för budgetåret 1983/84.

I motion 1982/83: 1373 hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att i gymnasieskolan *betyg* skall ges också *i ämnet svenska som främmande språk*.

Utskottet avstyrkte vid föregående riksmöte ett likalydande motionsyrkande (mot. 1981/82: 1794, UbU 1981/82: 18). Med hänvisning till vad utskottet då anförde föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1982/83: 1373.

Den *gymnasiala utbildningen för döva och gravt hörselskadade i Örebro* behandlas i motion 1982/83: 1360. Motionärerna finner det otillfredsställande att flera av de lärare som handhar undervisning för döva och gravt hörselskadade inte har speciallärarutbildning. Riksdagen föreslås medge att 20 tjänster förbehållna lärare med speciallärarutbildning för döva och gravt hörselskadade får inrättas vid gymnasieskolan i Örebro fr. o. m. läsåret 1983/84 (yrkande 2).

Integrationskommittén (U 1978:07), som har slutfört sitt arbete, har i en departementspromemoria (Ds U 1979: 14) framlagt förslag som ligger i linje med motionens yrkande. Kommitténs förslag bereds f. n. inom regeringskansliet. Med hänvisning härtill avstyrks motion 1982/83: 1360 yrkande 2.

Utskottet tillstyrker förslaget i proposition 1982/83: 100 om viss utökning av möjligheterna till *mindre studiekurs*.

Läroplansfrågor m. m.

Fr. o. m. innevarande läsår förekommer reguljärt på vissa gymnasieorter en gruppvis anordnad verksamhet med kombination av gymnasiestudier och elitidrott i syfte att underlätta för ungdomar som bedriver intensiv idrottsträning att kombinera detta med studier i gymnasieskolan (prop. 1981/82: 100 bil. 12, UbU 1981/82: 18 och 23, rskr 1981/82: 252). För verksamheten utgår statsbidrag. SÖ har föreslagit att denna verksamhet kompletteras med möjlighet för de intensivt tränande gymnasieskolelever som har tillfredsställande träningsförhållanden på hemorten att individuellt

kombinera specialidrott med studier vid hemortens gymnasieskola. Föredragande statsrådet anmäler i proposition 1982/83: 100 att hon för sin del är beredd att i huvudsak biträda förslaget. Den nya verksamheten, som t. v. bör ha försökskaraktär, avses äga rum inom en ram om 150 intagningsplatser och med början budgetåret 1983/84. Inga statsbidrag föreslås utgå till lärarlöner för den del av verksamheten som avser specialidrott.

Utskottet har inget att erinra mot vad som i proposition 1982/83: 100 har anförts i nu berört hänseende.

I motion 1982/83: 967 erinras om verksamheten med kombination av gymnasieskolstudier och elitidrott på vissa gymnasieorter samt förslaget om ny försöksverksamhet med kombination av specialidrott med studier vid hemortens gymnasieskola. Mot bakgrund härav framförs den meningen att det är angeläget och rimligt att också andra talanger än sådana inom idrotten ges möjlighet att utvecklas i en liknande försöksverksamhet. Elever som har speciella förutsättningar för t. ex. musik, sång, matematik, fysik, språk, dans eller teckning bör på motsvarande sätt få utveckla dessa. Motionärerna föreslår att 150 intagningsplatser med denna inriktning bör avsättas för försöksverksamhet med *kombination av specialintresse och studier* vid hemortens gymnasieskola fr. o. m. den 1 juli 1983 (yrkande 9).

För att säkerställa tillgången på en god musikerkader föreslås i motion 1982/83: 759 att möjligheter skapas för att inom gymnasieskolans ram, oavsett linje eller specialkurs, kunna erhålla en kvalificerad *musikutbildning*. Motionärerna anför som exempel att elev skulle kunna få byta ut tre veckotimmar mot undervisning i musik och hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en vidgad musikutbildning i gymnasieskolan.

Utskottet vill med anledning av motionerna erinra om att gymnasieutredningen i sitt principbetänkande En reformerad gymnasieskola (SOU 1981: 96) lagt fram förslag om tilläggskurser inom ramen för kursplanen i de grundläggande studierna. Utöver obligatoriska tilläggskurser bör elev enligt utredningen kunna välja tilläggskurser mera fritt med hänsyn till intresseinriktning och förutsättningar i övrigt. Utredningen föreslår vidare obligatoriska fördjupningsstudier i de långa studieprogrammen. Fördjupningsstudierna skall vara inriktade mot särskilda intresseområden inom ämnet eller mot ämnesövergripande teman. Utredningens förslag bereds f. n. inom regeringskansliet. Med hänvisning till det pågående beredningsarbetet föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 967 yrkande 9 och 1982/83: 759.

I motionerna 1982/83: 406 (i denna del), 1982/83: 586 och 1982/83: 1896 har väckts yrkanden vilka alla avser förslag om lokalisering av verksamhet med kombination av gymnasieskolstudier och elitidrott till vissa i motionerna angivna orter.

När verksamheten med kombination av gymnasieskolstudier och elitidrott beslutades av riksdagen år 1977, bestämdes bl. a. att SÖ i samverkan

med Riksidrottsförbundet skulle bestämma lokalisering, dimensionering och inriktning på idrottsgren (prop. 1976/77: 100 bil. 12, UbU 1976/77: 17, rskr 1976/77: 158). Med hänvisning härtill bör riksdagen avslå motionerna 1982/83: 406 i denna del, 1982/83: 586 och 1982/83: 1896.

Då riksdagen även i övriga fall inte brukar ta ställning till lokalisering av studieväg, avstyrker utskottet även den del av motion 1982/83: 406 som avser förslag om *lokalisering av kemiteknisk gren av fyraårig teknisk linje* till Ystad.

I motion 1982/83: 762 föreslås att utbildning i ämnet mediakommunikation kommer till stånd i Torsby kommun. Utbildningen bör ges såsom ett alternativämne på de tre- och fyraåriga linjerna och omfatta fem veckotimmar per årskurs.

Då det inte ankommer på riksdagen att besluta om enstaka utbildningar på vissa bestämda orter avstyrker utskottet motion 1982/83: 762. Utskottet vill i sammanhanget peka på att visst utrymme för initiativ till nya ämnen av den art som föreslås i motionen ges vid den pågående försöksverksamheten med ramtimplaner.

Riksdagen beslöt år 1981 om *självstudietimmar* i gymnasieskolan. De borde få förekomma i årskurs 3 av de treåriga linjerna (under högst fem veckotimmar), i årskurserna 3 och 4 på fyraårig teknisk linje (under högst fem resp. sex veckotimmar) samt i årskurs 2 av de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna (under högst tre veckotimmar) (prop. 1981/82: 14, UbU 1981/82: 5, rskr 1981/82: 112). I riksdagens beslut angavs att självstudietimmarna borde kunna reduceras i antal eller helt tas bort, om skolorna så önskade. Detta kunde ske genom att skolorna för handledning tar i anspråk dels de medel som frigörs, om man inte i alla lägen förordnar vikarier för kortare tid, dels delar av vissa förstärkningsresurser.

I motion 1982/83: 1391 (i denna del) anförs att de ämnen som framför allt drabbas av de s. k. lärarlösa lektionerna är svenska och samhällskunskap, två ämnen som är av stor betydelse för den samhälleliga utvecklingen och den allmänna förståelsen och tillämpningen av nya betydelsefulla naturvetenskapliga landvinningar. Eleverna bör inte utsättas för experiment av denna art. I motion 1982/83: 967 begärs att regeringen vidtar åtgärder så att alla skolor kan undvika "lärarlösa lektioner" utan att behöva ta i anspråk den fria resursen. Regeringen bör återkomma med förslag om atgärder som kan komma i fråga från den 1 juli 1984 (yrkande 7). I motion 1982/83: 2152 slutligen förordas att de lärarlösa lektionerna bör avskaffas, och motionärerna begär att effekterna av s. k. lärarlösa lektioner bör undersökas som ett första steg mot avskaffande (yrkande 1).

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det är angeläget att de s. k. lärarlösa lektionerna kan avskaffas, eftersom utskottet inte kan dela uppfattningen att de är motiverade av pedagogiska skäl. Av statsfinansiella skäl anser sig utskottet inte kunna förorda ett avskaffande av självstudie-

timmarna med verkan fr. o. m. budgetåret 1983/84. Utskottet utgår emellertid från att regeringen lägger fram förslag om att självstudietimmarna avskaffas så snart det ekonomiska utrymmet medger detta. Statsrådet Hjelm-Wallén har den 1 februari 1983 i svar på en fråga (1982/83: 236) i kammaren meddelat att arbetet med att finna en tillfredsställande lösning på frågan om självstudietimmarna kommer att ges hög prioritet i beredningen av 1984 års budgetproposition (RD 1982/83: 70 s. 44 f.).

Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att regeringen genom beslut den 10 februari 1983 uppdragit åt SÖ att utifrån hittills vunna erfarenheter av den friare resursanvändningen i gymnasieskolan och till hjälp för skolornas planering inför läsåret 1983/84 komplettera det preliminära service- och informationsmaterial om friare resursanvändning och självstudier i gymnasieskolan som SÖ tidigare utarbetat på uppdrag av regeringen. Materialet borde innehålla konkreta exempel på lokala lösningar och modeller som kan bevara så många lektioner som möjligt lärarledda utan att hjälpen till elever med svårigheter försvagas. Uppdraget skulle genomföras så, att materialet kunde vara gymnasieskolorna till handa senast den 10 mars 1983. Utskottet har erfarit att utbildningsdepartementet i särskilda anvisningar för anslagsframställningen inför budgetåret 1984/85 givit SÖ i uppdrag att i sin anslagsframställning pröva och redovisa omprioriteringar inom sitt verksamhetsområde så att eleverna kan få lärarhandledning även under den del av självstudietiden som hittills normalt varit lärarlös.

Riksdagen föreslås med hänvisning till det anförda avslå motionerna 1982/83: 967 yrkande 7, 1982/83: 1391 i denna del och 1982/83: 2152 yrkande 1.

I motion 1982/83: 963 hemställs att riksdagen av regeringen begär att möjligheter skapas för elever på naturvetenskaplig och fyraårig teknisk linje att utföra *specialarbete* som en naturlig del av utbildningen i sista årskursen.

Utskottet vill med anledning av motionen peka på att möjligheter att utföra ett eget, självständigt arbete finns redan i dag för alla elever. Ett sådant arbete skall enligt riksdagens ovan nämnda beslut om självstudietimmar krävas av eleverna i den mån de inte har självstudietimmar (UbU 1981/82: 5, s. 10). Utskottet avstyrker härmed motion 1982/83: 963.

I motionerna 1982/83: 389, 1982/83: 458, 1982/83: 598 och 1982/83: 1356 föreslås att ämnet *religionskunskap* skall ha 2,5 veckotimmar på timplanen för de tre- och fyraåriga linjerna.

Vid behandlingen av proposition 1981/82: 14 om förändringar av gymnasieskolans utformning m. m. beslöt riksdagen bl. a. att minska timtalet för ämnet religionskunskap på treårig ekonomisk och fyraårig teknisk linje samt på variant av naturvetenskaplig linje från i propositionen föreslagna 2,5 veckotimmar till den då gällande timplanens 2 veckotimmar (UbU

1981/82: 5, rskr 1981/82: 112). Riksdagens beslut innebär alltså ingen förändring av timtalet för religionskunskap på ifrågavarande studievägar jämfört med läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 70). Skälet till beslutet var att bl. a. genom den åtgärden återställa timtalet för historieämnet till vad som vid tiden för riksdagsbeslutet gällde för de nu nämnda studievägarna. Med hänvisning till vad utskottet i sitt betänkande UbU 1981/82: 5 (s. 5 f.) anförde i frågan föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 389, 1982/83: 458, 1982/83: 598 och 1982/83: 1356.

I motion 1982/83: 1380 anförs att kunskap i ekologi och kännedom om de naturlagar som styr de olika livsorganismernas utveckling är bristfällig eller saknas i många utbildningar i dag. Motionären hemställer om åtgärder, bl. a. avseende antagningsbestämmelserna till högskolan, så att *undervisning i biologi* med inriktning mot ekologi kan bli obligatorisk i större utsträckning i utbildningsväsendet, inte minst på fyraårig teknisk linje.

Vid behandlingen av proposition 1981/82: 14 om förändringar av gymnasieskolans utformning m. m. diskuterade utskottet bl. a. samhällskunskapsämnets och biologiämnets ställning på timplanen för fyraårig teknisk linje. Regeringen hade i propositionen föreslagit en minskning från fem till tre timmar i samhällskunskap för att ge utrymme för biologi i årskurs 2. Utskottet uttalade med anledning av förslaget följande:

– – – Utskottet, som inser värdet av att blivande tekniker genom förslaget bl. a. får utbildning i ekologi, är samtidigt medvetet om att inte så få elever från teknisk linje senare väljer utbildningar inom högskolan som kräver särskild behörighet i ämnet samhällskunskap, dvs. enligt dagens krav en kurs om minst fem veckotimmar i ämnet. För att elever som så önskar skall kunna få denna särskilda behörighet bör enligt utskottets mening eleverna på teknisk linje i årskurs 2 kunna välja 2,5 veckotimmar samhällskunskap i stället för de i propositionen föreslagna 2 veckotimmarna biologi. – – – (UbU 1981/82: 5 s. 6).

Utskottet hänvisar till detta uttalande och erinrar om att elev som inom ramen för den fyraåriga tekniska linjen har valt ett av ämnena biologi och samhällskunskap kan studera det andra ämnet som utökad studiekurs. När det gäller den i motionen önskade utbildningen på högskolenivå vill utskottet erinra om att universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) f. n. ser över samtliga utbildningsplaner. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1982/83: 1380.

I motionerna 1982/83: 1354 och 1982/83: 1906 begärs en översyn av *utbildningen för renskötsel* och att utbildningen lokaliseras till Jokkmokk.

Utskottet har erfarit att intresset för den befintliga tvååriga specialkursen för rennäring är ringa. Då det ankommer på SÖ att i samråd med resp. yrkesnämnd göra de förändringar i utbildningen som kan vara motiverade samt att lokalisera sådan utbildning, avstyrker utskottet motionerna 1982/83: 1354 och 1982/83: 1906.

I motion 1982/83: 1583 yrkande 3 begärs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningarna för att *lokalisera utbildning i torvhantering till Ljusdal*.

Då riksdagen inte brukar besluta om lokalisering av de gymnasiala utbildningarna, bör riksdagen inte göra det begärda uttalandet. Utskottet avstyrker därmed motionsyrkandet.

Förbättring av *utbildning som avser indrivning av fordringar* krävs i motion 1982/83: 946.

Ett nytt läroplanssupplement för treårig ekonomisk linje på gymnasieskolan fastställdes år 1982 (Supplement 82, Skolöverstyrelsen 1982) med nya mål, huvudmoment och kommentarer (jfr SÖ-FS 1982: 192). Som huvudmoment i ämnet rättskunskap ingår numera Indrivningar av fordringar. Motion 1982/83: 946 kan härmed anses tillgodosedd, varför den avstyrks.

I två motioner tas frågan upp om *utbildning på dataområdet*. Ett samlat handlingsprogram begärs i motion 1982/83: 1674 (yrkande 3). Utbildning i datalära skall enligt motionärerna förenas med insikter och medvetenhet om teknikens användning och dess konsekvenser för individ och samhälle. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts rörande fortsatt inriktning av datalära i ungdomsskolan och högskolan (yrkande 4). Enligt motion 1982/83: 1904 (i denna del) bör regeringen snarast utreda frågan om datautbildning i grund- och gymnasieskolan och inom vuxen- och lärarutbildningen. Det behövs utbildning på bred front för att datateknikens positiva möjligheter skall kunna tas till vara, menar motionärerna.

Utskottet har tidigare i olika sammanhang behandlat frågor som rör utbildning på dataområdet. När det gäller den allmänna inriktningen av insatserna på skilda nivåer i utbildningsväsendet hänvisar utskottet till sitt betänkande UbU 1981/82: 28 om samordnad datapolitik. För gymnasieskolans och vuxenutbildningens del har utskottet senast under innevarande riksmöte i sina betänkanden UbU 1982/83: 5 resp. 1982/83: 17 behandlat hithörande frågor. Utskottet vill dock peka på några aktuella åtgärder som avser gymnasieskolan. För gymnasieskolan har datalära tagits med som huvudmoment i samtliga kursplaner i matematik. För samhällskunskap pågår revidering av kursplanen, varvid datalära kommer att fogas in i kursplanen. Undervisning om datorer och datoranvändning sker vidare i tekniska ämnen. Datortillämpningar förutsätts i ekonomiska ämnen. SÖ aviserar omfattande fortbildningsinsatser i datalära och datortillämpningar för lärare i företagsekonomiska och kontorstekniska ämnen. Högre specialkurser i ADB inom den ekonomisk-merkantila sektorn kommer att anordnas fr. o. m. läsåret 1983/84. Vårterminen 1982 påbörjades en omfattande fortbildning av lärare i matematik och samhällskunskap för undervisning i datalära. Under en femårsperiod beräknas 15 000 lärare fortbildas

vid kurser omfattande 3–5 veckor under terminstid. Utskottet vill härtill lägga att utskottet längre fram i detta betänkande tar ställning till ett förslag att avveckla den hittillsvarande försöksverksamheten med datateknisk variant på naturvetenskaplig linje och i stället föra in datakunskap som ett reguljärt alternativämne på linjen.

Med hänvisning till vad utskottet här har redovisat avstyrker utskottet motionerna 1982/83: 1674 yrkandena 3 och 4 samt 1982/83: 1904 i denna del.

Utskottet har inget att erinra mot vad som i proposition 1982/83: 100 anförs om *försöksverksamhet med kost- och näringsinriktad gren på konsumtionslinjen*.

Försöksverksamhet m. m.

Regeringen föreslår att ett reguljärt system med *alternativa timplaner och B-form* skall införas och ersätta försöksverksamheten med gymnasieskola i glesbygd, benämnd särskild samordnad gymnasieskola, B-form (SSG-B). Regulariseringen av verksamheten bör ske fr. o. m. budgetåret 1983/84.

I proposition 1982/83: 100 redovisas fyra villkor i fråga om elevantal vilka enligt SÖ måste vara uppfyllda för att statsbidrag skall utgå till samtliga årskurser vid en SSG-B-enhet. Det andra av dessa villkor innebär att antalet elever i årskurs 3 av de treåriga linjerna skall vara lägst 25. Enligt utskottets uppfattning bör detta villkor för att årskurs 3 av de treåriga linjerna skall kunna anordnas vid skolenheten med bibehållet statsbidrag mjukas upp. Om elevantalet sjunker till lägst 20 och skolstyrelsen gör sannolikt att nedgången är tillfällig bör årskurs 3 kunna bibehållas. När det gäller skolor där årskurs 3 bör avvecklas till följd av att fastställda villkor för statsbidrag för årskursen inte är uppfyllda för överskådlig tid framöver bör enligt utskottets uppfattning de elever som har påbörjat årskurs 1, innan beslut om avveckling av årskurs 3 har fattats, få fullgöra tredje årskursen vid enheten. Utskottet anser att det vid en nedläggning av årskurs 3 bör vara möjligt för kommunen, om den så önskar, att för ifrågavarande årskurs med statsbidrag anordna korrespondensundervisning kombinerad med studiehandledning. Vad utskottet har anfört om möjlighet att i vissa fall bibehålla årskurs 3 med alternativa timplaner och B-form m. m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet, som i övrigt inte har något att erinra mot de i proposition 1982/83: 100 redovisade riktlinjerna, föreslår att riksdagen godkänner att ett reguljärt system med alternativa timplaner och B-form införs.

För att möjliggöra en utvärdering av verksamheten vid *Osby samskola* biföll den dåvarande regeringen år 1981 en begäran att Osby samskola skulle ställas under statlig tillsyn. Genom beslut den 9 september 1982 förlängdes den statliga tillsynen till att gälla även läsåret 1982/83.

I motion 1982/83: 948 begärs att riksdagen som sin mening bör uttala att Osby samskola också fortsättningsvis bör stå under statlig tillsyn (yrkande 22).

Då det ankommer på regeringen att besluta i frågan efter framställning från huvudmannen för skolan, avstyrker utskottet motionsyrkandet.

I proposition 1982/83: 100 redogörs för den hittillsvarande försöksverksamheten med varianter på den naturvetenskapliga linjen. Enligt föredragande statsrådets mening bör fr. o. m. läsåret 1983/84 för elever som då börjar årskurs 2 såsom alternativämnen i årskurserna 2 och 3 inom den naturvetenskapliga linjen införas datakunskap, energi- och mätteknik, hälsokunskap och miljövårdsteknik i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällt under försöksverksamheten med varianter på linjen. Försöksverksamheten med naturvetenskaplig variant och kommunikationsteknisk variant bör enligt föredragande statsrådet få fortsätta t. v.

Utskottet har inget att erinra mot vad föredragade statsrådet har anfört i frågan.

Det finns enligt motion 1982/83: 1377 skäl för att försöksvis anordna även en *lantbruksteknisk variant* på naturvetenskaplig linje.

Utskottet har i det föregående redogjort för vad som i proposition 1982/83: 100 anförs om förändringar på den naturvetenskapliga linjen. Av vad föredragande statsrådet anmält framgår att varken SÖ eller regeringen anser behov föreligga för ytterligare alternativämnen eller varianter. Vad gäller möjligheten att lokalt anordna ytterligare alternativ, t. ex. ett lantbrukstekniskt ämne, hänvisar utskottet till den pågående försöksverksamheten med ramtimplaner och till de överväganden om den verksamheten som enligt vad utskottet har erfarit sker inom regeringskansliet. Härmed avstyrker utskottet motion 1982/83: 1377.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad som i proposition 1982/83: 100 förordats om inrättande av en *tvåårig drift- och underhållsteknisk linje* såsom reguljär linje i gymnasieskolan.

Utskottet har ej heller något att erinra mot vad som i proposition 1982/83: 100 har anförts om upphävande av de provisoriska särbestämmelserna *för den ekonomiska specialkursen om tre terminskurser.*

Sedan läsåret 1971/72 har det pågått försöksverksamhet med undervisning i *kinesiska som C-språk* på treåriga linjer i gymnasieskolan. Verksamheten har utvärderats och föredragande statsrådet ansluter sig till SÖ:s förslag att kinesiska bör kunna bli ett reguljärt C-språk.

Riksdagen bör godkänna vad som i proposition 1982/83: 100 har förordats om kinesiska som C-språk.

Mot bakgrund av regeringens förslag beträffande kinesiska och med hänvisning till att det för vår handel och vår övriga internationella kontaktverksamhet är viktigt att öka antalet språk som kan studeras på gymna-

sienivå yrkas i motion 1982/83: 948 om möjligheter att läsa bl. a. japanska och arabiska som C-språk (yrkande 18).

Av vad som har sagts i det föregående framgår att förslaget om en reguljär anordning med kinesiska som C-språk har föregåtts av en tioårig försöksverksamhet och utvärdering av denna. Utskottet är inte berett att nu förorda ytterligare ett par nya C-språk, men utgår från att de behov som enligt motionen kan föreligga av att öka utbudet av utbildning i moderna språk på gymnasial nivå uppmärksammas av SÖ. Utskottet har erfarit att SÖ helt nyligen i ett yttrande till regeringen har tillstyrkt ett förslag om försöksverksamhet med arabiska som C-språk i gymnasieskolan. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1982/83: 948 yrkande 18.

Riksdagen beslöt våren 1980 att försöksverksamhet med ny *lärlingsutbildning* skall anordnas och administreras under i princip samma villkor som den inbyggda utbildningen (prop. 1979/80: 100, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363). Försöksverksamheten regleras genom förordning (1980: 533) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Lärlingsutbildningen avser utbildning för lågfrekventa yrken (jfr prop. 1979/80: 145, bil. 2 s. 24 och 21 § i förordningen).

Försöksverksamheten med den gymnasiala lärlingsutbildningen påbörjades budgetåret 1980/81. Försöksperioden är treårig och löper alltså ut den 30 juni 1983. SÖ har i uppdrag att senast den 1 september 1983 inkomma med en redovisning av försöket. Med hänsyn härtill föreslås i proposition 1982/83: 100 att försöksverksamheten förlängs till den 30 juni 1984.

Utskottet tillstyrker förslaget.

Utskottet tar i detta sammanhang upp ett antal motionsyrkanden som alla, utan att avvisa regeringens förslag om förlängning av försöksperioden, behandlar lärlingsutbildning eller annan utbildning förlagd till företag. Förslagen avser såväl genomgripande förändringar som förändringar av mer begränsad karaktär.

I motion 1982/83: 328 (motivering återfinns i den till arbetsmarknadsutskottet hänvisade motionen 1982/83: 343) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs angående *ett nytt system för lärlingsutbildning* under 1980-talet. För att minska ungdomsarbetslösheten bör ett system byggas upp som skapar möjligheter till nya arbetstillfällen för ungdom. Motionärerna anger ett antal principer enligt vilka ett lärlingssystem kan förverkligas som bygger på erfarenheter av lärlingsutbildning i Sverige och utomlands. Målet bör enligt vad som anförs i motionen vara att lärlingssystemet skall bli den dominerande formen för ungdomars introduktion i arbetslivet. Regeringen bör enligt motionen omgående överväga den närmare utformningen av systemet och under hösten 1983 förelägga riksdagen ett förslag, som kan genomföras fr. o. m. den 1 januari 1984.

Den allra största delen av den grundläggande yrkesutbildningen av ungdomar sker inom gymnasieskolan. I huvudsak gäller följande. På 20 linjer med ett stort antal grenar och varianter ges utbildning för en lång rad allmänt förekommande yrken. Utbildningen ger en jämförelsevis bred behörighet som omfattar i skiftande grad även utbildning i allmänna ämnen som svenska och engelska. Påbyggnadsutbildningar eller utbildningar för smala yrkessektorer anordnas som specialkurser av varierande längd. Det finns f. n. ca 400 sådana kurser. För lågfrekventa yrken finns dessutom lärlingsutbildning. Undervisningen är – bortsett från lärlingsutbildningen – vanligen förlagd till skolinstitution. Utöver sådan praktik på arbetsplats som är föreskriven i läroplanen kan numera undervisning i arbetsteknik på flera studievägar förläggas till företag. All gymnasial yrkesutbildning regleras genom föreskrifter som regeringen meddelar. Gymnasieskolan har i princip ett odelat ansvar för eleverna. Endast för lärlingsutbildningen gäller generellt att eleven skall vara anställd på en arbetsplats.

Gymnasieutredningen (U 1976: 10) framlade i sitt principbetänkande En reformerad gymnasieskola (SOU 1981: 96) förslag om förändringar i gymnasieskolan. Förslaget bereds inom regeringskansliet. Enligt utskottets uppfattning bör riksdagen inte besluta om en så djupgående förändring av det nuvarande, väl fungerande systemet med gymnasial yrkesutbildning som föreslås i motion 1982/83: 328. Utskottet avstyrker motionen.

I motion 1982/83: 1874 pekas på behovet att utbildningar till ett och samma yrke blir likvärdiga i hela landet. Förslag till kursplaner bör därför utarbetas i samråd med centrala expertinstanser. Motionärerna förordar att former utvecklas för fördelning av utbildningsuppgifterna mellan företag och skola med kursplaner som i princip förutsätter att den praktiska utbildningen skall ske inom företaget och teoriundervisningen i skolan. För anordnandet av teoriundervisning skisseras i motionen ett antal modeller.

Utskottet har tidigare under innevarande riksmöte med anledning av ett antal motioner behandlat lärlingsutbildningen (UbU 1982/83: 5 s. 4 ff.), varvid utskottet bl. a. erinrade om en i Stockholm just påbörjad försöksverksamhet med tvåårig specialkurs i hantverksyrken. Vidare avstyrkte utskottet motion 1981/82: 1786, som till sitt innehåll var likartad med den nu aktuella motionen. Med hänvisning till försöket i Stockholm och till den avslagsmotivering som utskottet då anförde bör riksdagen avslå motion 1982/83: 1874.

I motionerna 1982/83: 964, 1982/83: 1642 (yrkande 1) och 1982/83: 1875 anförs att lärlingsutbildningen inte har fått önskad omfattning av vissa i motionerna angivna skäl. Motionärerna finner det angeläget att ekonomiska, försäkringstekniska och fackliga frågor löses. Vidare yrkas i motion 1982/83: 1642 att samtliga sociala avgifter tas bort för företag när det gäller ungdomar i organiserad utbildning (yrkande 2). Ett sätt att stimulera till en utökad lärlingsutbildning anges i motionerna 1982/83: 967 (yrkande 10), 1982/83: 1116 och 1982/83: 2272 (yrkande 19) – den sistnämnda väckt med

anledning av proposition 1982/83: 120 – i vilka det föreslås att ett lönebidragssystem för lärlingar införs.

Av vad utskottet har anfört i det föregående framgår att SÖ har fått i uppdrag att senast den 1 september 1983 lämna en samlad utvärdering av försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning. I ett särskilt regeringsbeslut den 22 december 1982 har vidare angetts ett antal frågor som skall belysas vid utvärderingen, bl. a. i vilken omfattning företag utan kollektivavtal anlitas, huruvida frånvaro av kollektivavtal får konsekvenser i fråga om tillsynsmöjligheter samt i vilken utsträckning lärlingsutbildning leder till ett fast arbete.

Enligt utskottets mening bör förutsättningarna för lärlingsutbildningen inte ändras under den pågående försöksperioden i den omfattning som skulle bli följden om ett lönebidragssystem infördes eller om särskilda bestämmelser för sociala avgifter meddelades avseende lärlingar. Beträffande slopandet av sociala avgifter hänvisar utskottet vidare till riksdagens beslut tidigare under innevarande riksmöte att avslå motion 1981/82: 474 (SfU 1982/83: 10, rskr 1982/83: 127).

Åberopande det anförda hemställer utskottet att riksdagen avslår motionerna 1982/83: 964, 1982/83: 967 yrkande 10, 1982/83: 1116, 1982/83: 1642, 1982/83: 1875 och 1982/83: 2272 yrkande 19.

I motion 1982/83: 1638 begärs en översyn av lärlingars och andra elevers arbetsrättsliga ställning, när de som ett led i utbildning befinner sig på en arbetsplats.

Utskottet, som även i denna fråga hänvisar till den i det föregående nämnda utvärderingen, har erfarit att en arbetsgrupp har tillsatts inom regeringskansliet med uppgift att se över den arbetsrättsliga lagstiftningen. En fråga i det sammanhanget är elevens ställning på en arbetsplats. Utskottet avstyrker härmed motion 1982/83: 1638.

Utskottet tar i detta sammanhang upp motionerna 1982/83: 966 och 1982/83: 1387, vari åtgärder föreslås i syfte att utöka omfattningen av den företagsförlagda utbildningen.

I proposition 1982/83: 100 beräknas i enlighet med SÖ:s förslag en utökning av den gymnasiala lärlingsutbildningen med 1 500 årselevplatser. Vad gäller övrig yrkesinriktad utbildning föreslås den bli mer anpassad till vad som synes möjligt att anordna. Utskottet utgår från att kommunernas egen kapacitet i fråga om institutioner även i fortsättningen kompletteras med erbjudanden från företag om utbildningsplatser. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna 1982/83: 966 och 1982/83: 1387.

I årskurs 4 av fyraårig teknisk linje pågår *försöksverksamhet med ramtimplaner i kombination med ett friare resurstilldelningssystem*, baserat på antalet grenar och antalet elever vid resp. skolenhet. Utskottet tillstyrker förslaget i proposition 1982/83: 100 om förlängning av försöket.

Förändringar i gymnasieskolans utformning

Ett antal motionsyrkanden tar sikte på utformningen av gymnasieskolan och dess innehåll av teoretiska och praktiska moment. Mot bakgrund av remissbehandlingen av gymnasieutredningens betänkande och remissopinionens skiftande inställning till förslagen förordas i motion 1982/83: 948 att reformarbetet nu inriktas på att successivt ta upp vissa problem i gymnasieskolan (yrkande 14). I motionen föreslås kontinuerligt återkommande yrkesorienterande och yrkesförberedande praktikperioder i arbetslivet (yrkande 15). Som ett första steg bör s. k. yo-vecka införas på gymnasieskolans alla teoretiska linjer i enlighet med vad SÖ har föreslagit i sin anslagsframställning (yrkande 16).

I motion 1982/83: 1374 anförs att det för många ungdomar vid övergången till annan studieform i högskolan uppstår svårigheter att klara kunskapskraven och studietakten. För andra ungdomar, vilkas gymnasieskolutbildning leder direkt till yrkeslivet, behövs enligt motionärerna träning för självständigt ansvarstagande och förmåga till samarbete. Motionärerna vill att riksdagen uttalar sig för en vidareutveckling av undervisningsmetoderna i gymnasieskolan, bl. a. mer gruppstudier och självständiga arbetsuppgifter i undervisningen för att underlätta kommande högskolestudier och yrkesverksamhet.

Med hänvisning bl. a. till omstruktureringen av arbetslivet som en följd av ny teknik krävs i motion 1982/83: 2130 offensiva åtgärder på utbildningspolitikens område. Regeringen bör upprätta en plan för hela utbildningssystemet med inslag av bl. a. hög dimensionering, kvalitet i utbildningen, en central plats för yrkesutbildning och arbetslivsförberedelse (yrkande 1 i denna del).

Föredragande statsrådet erinrar i proposition 1982/83: 100 om att gymnasieutredningens principbetänkande En reformerad gymnasieskola (SOU 1981: 96) har remissbehandlats och att ärendet f. n. bereds inom regeringskansliet.

Utskottet har erfarit att inom SÖ har tillsatts en projektgrupp som skall planera och leda försöksverksamhet som kan ge underlag för beslut om gymnasieskolans framtida utformning. Utskottet anser att samtliga i nu förevarande sammanhang aktuella motionsyrkanden bör avslås av riksdagen med hänvisning dels till det nu omnämnda beredningsarbetet, dels till utskottets ställningstagande i det föregående när det har gällt gymnasieskolans dimensionering. Utskottet avstyrker därför motionerna 1982/83: 948 yrkandena 14, 15 och 16, 1982/83: 1374 och 1982/83: 2130 yrkande 1 i denna del.

I motion 1982/83: 948 yrkande 1 (i denna del) hemställs om en parlamentarisk utredning med uppgift att framlägga förslag till *nytt statsbidragssystem för gymnasieskolan*. Detta bör enligt motionärerna vara mer schabloniserat och möjliggöra en överblick och effektivare användning av kommunala och statliga resurser.

Statskontoret har att senast den 1 september 1983 till regeringen redovisa ett uppdrag att i samarbete med SÖ och de två kommunförbunden dels kartlägga förutsättningarna för ett schablonsystem för statsbidrag till gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning, dels inkomma med förslag till alternativa modeller för att utveckla ett nytt statsbidragssystem. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionsyrkandet i denna del.

Vissa övriga frågor

Regeringen förordar en viss minskning av procentsatsen för det på bidrag till gymnasieskolan baserade *bidraget till lokal skolutveckling* som en följd av att regeringen i annat sammanhang föreslår att bidrag till lokal skolutveckling skall beräknas även på grundval av bidrag till kommunal vuxenutbildning och grundutbildning för vuxna. Vidare föreslår regeringen att samma principer för *statsbidrag till studie- och yrkesorientering* i gymnasieskolan skall gälla för nästa budgetår som för innevarande budgetår. Till följd av den kraftiga minskningen av antalet 16-åringar från läsåret 1984/85 föreslås i proposition 1982/83: 100 ett *tillfälligt undantag från kravet på 70 skolpoäng för vissa skolledartjänster*. Slutligen föreslås en ändring av *kriterierna för allmän skolenhet* till följd av att förekomsten av tvåårig teknisk linje minskar.

Utskottet tillstyrker de nu nämnda förslagen i proposition 1982/83: 100.

Stockholms kommun anordnar fr. o. m. innevarande läsår tvåårig specialkurs i gymnasieskolan för *utbildning av yrkesdansare*. Utöver kostnader för lärarlöner har föredragande statsrådet för budgetåret 1983/84 beräknat ett verksamhetsstöd om 1.6 milj. kr. I motion 1982/83: 948 yrkande 23 begärs att medlen omfördelas på så sätt att Stockholms kommun för dansarutbildningen erhåller ett bidrag om 800 000 kr., att Åre kommun för turisthotellutbildning erhåller 400 000 kr. och att Nybro kommun för Nybro glasbruksskola erhåller 400 000 kr.

Då Åre och Nybro kommuner för de nu aktuella utbildningarna väntas liksom tidigare erhålla bidrag i annan särskild ordning avstyrks motionsyrkandet.

Utläggningen av terminerna under verksamhetsåret såvitt avser lantbruksutbildningarna bör enligt motion 1982/83: 969 i större utsträckning ske så att undervisning kan pågå viss del av sommaren. Motionären hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen har anförts härom.

Den dåvarande regeringen uppdrog den 10 juni 1982 åt SÖ att bearbeta vissa specialfrågor i anslutning till gymnasieutredningens betänkande En reformerad gymnasieskola (SOU 1981: 96). SÖ uppmärksammades därvid på frågor om lantbruksutbildningen. Bl. a. borde en mer flexibel användning av skolornas resurser under året och vegetationsperioden eftersträvas för att bättre utnyttja anläggningar och för att nå ett allsidigare studieresul-

tat. Utskottet har erfarit att en arbetsgrupp på SÖ arbetar med frågan. Motion 1982/83: 969 bör därmed avslås.

I motion 1982/83: 1394 anför motionären att de nuvarande bestämmelserna om sista *ansökningsdag* den 1 oktober *för kurser som börjar under vårterminen* medför betydande olägenheter speciellt för vissa kurser inom lantbrukets område. Med hänvisning till vad som anförs i motionen föreslår motionären att sista ansökningsdagen för vissa lantbrukskurser bestäms till den 1 september.

Då utskottet utgår från att SÖ i sina föreskrifter och allmänna råd för intagningen till gymnasieskolan så langt som bedöms möjligt tillgodoser krav av den art som berörs i motionen anser utskottet att yrkandet i motion 1982/83: 1394 inte bör föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida. Motionen avstyrks därför.

I motion 1982/83: 1653 tas frågor upp som rör *sambandet mellan gymnasieskola och högskola inom jordbruks- och skogsbrukssektorn* (JST-sektorn) och de samordningsbehov som föranleds därav samt frågan om regional utveckling m. m. som förutsättning för fortbildning och lokal skolutveckling inom JST-sektorn (yrkandena 3 och 4). Motionärerna begär att den dåvarande regeringens uppdrag till SÖ den 10 juni 1982 att uppmärksamma vad som i det löpande utvecklingsarbetet borde iakttas i fråga om de olika lantbruksutbildningarna bör kompletteras och preciseras på ett i motionen angivet sätt (yrkande 5). Slutligen vill motionärerna att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om kommunal vuxenutbildning inom JST-sektorn, nämligen att landstingens huvudmannaskap för utbildningarna inom JST-sektorn i princip bör omfatta även vuxenutbildningen (yrkande 2).

Utskottet vill med anledning av yrkandena peka på följande.

Planeringen av gymnasieskolan sker nu i ökad utsträckning på regional nivå. I proposition 1982/83: 100 (s. 217) erinras om möjligheten att utveckla och utnyttja ett regionalt kontaktnät t. ex. i samarbete omkring den sysselsättningsplanering som sker vid länsstyrelser och länsarbetsnämnder. Utskottet utgår från att även de samordningsbehov som det talas om i motionen blir tillgodosedda. I beredningen av gymnasieutredningens förslag ingår att överväga och pröva samordning mellan olika utbildningsanordnare. När det gäller den precisering av det i det föregående angivna uppdraget, vill utskottet erinra om att det ingår i SÖ:s reguljära uppgifter att följa utvecklingen på skilda områden inom näringslivet och att föreslå eller besluta om åtgärder för att anpassa gymnasieskolans utbildningar till de behov som föreligger. Utskottet anser att motion 1982/83: 1653 yrkandena 2, 3, 4 och 5 bör avslås av riksdagen med hänvisning till vad utskottet här har anfört.

Anslagsberäkning

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar sammanlagt 3 628 000 000 kr. till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1983/84.

I motion 1982/83: 1391 (i denna del) yrkas om ett anslagsbelopp som med 70 milj. kr. överstiger regeringens förslag för att täcka beräknade kostnader vid ett slopande av självstudietimmarna.

I motion 1982/83: 967 (yrkande 8) hemställs, utöver det av regeringen beräknade totala anslagsbeloppet, om särskilda medel om 5 milj. kr. som en handledarresurs för årskurs 4 av fyraårig teknisk linje. Motionärerna vill därmed återföra en del av den i proposition 1981/82: 14 föreslagna handledarresursen, vilken inte kom till stand till följd av riksdagens beslut att reducera den då föreslagna omfattningen av självstudietimmarna och den därav minskade besparingen (UbU 1981/82: 5, rskr 1981/82: 112).

Utskottet, som hänvisar till vad utskottet i det föregående har förordat med anledning av motionsyrkanden om självstudietimmarna, avstyrker de i motionerna föreslagna ökningarna av förevarande anslag. Då utskottet ej heller i övrigt har något att erinra mot den i proposition 1982/83: 100 gjorda anslagsberäkningen, bör riksdagen med avslag på motionerna 1982/83: 967 yrkande 8 och 1982/83: 1391 i denna del för budgetåret 1983/84 anvisa det av regeringen begärda förslagsanslaget av 3 628 000 000 kr.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande en omläggning för tiden fr. o. m. budgetåret 1985/86 av studievägarnas fördelning mellan å ena sidan sektorsramarna och å andra sidan den s. k. lilla ramen lägger till handlingarna vad som har anmälts i proposition 1982/83: 100,
2. att riksdagen beträffande möjligheter till vissa omfördelningar länsvis av överskottsplatser godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,
3. att riksdagen beträffande ökade möjligheter för skolöverstyrelsen att anpassa gymnasieskolans dimensionering efter elevernas önskemål avslår motion 1982/83: 581 yrkande 11,
4. att riksdagen beträffande samordnad utbildningsplanering inom jordbruks- och skogsbrukssektorn avslår motion 1982/83: 1653 yrkande 1,
5. att riksdagen beträffande dimensionering och lokalisering av gymnasieskolans humanistiska linje avslår motion 1982/83: 1902,
6. att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1983/84 med avslag på motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100.

7. att riksdagen bemyndigar regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – för budgetåret 1983/84 medge att totalramen för elevplatser i gymnasieskolan utökas,
8. att riksdagen beträffande särskilt försök med vissa högre specialkurser lägger till handlingarna vad som har anmälts i proposition 1982/83: 100,
9. att riksdagen beträffande särskilt försök med vissa högre specialkurser med avslag på motion 1982/83: 2277 yrkande 2 lägger till handlingarna vad som har anmälts i proposition 1982/83: 120,
10. att riksdagen med avslag på motionerna 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del och 1982/83: 1867 bemyndigar regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåren 1984/85 och 1985/86 i enlighet med vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,
11. att riksdagen beträffande grunder för stimulansbidrag med avslag på motion 1982/83: 948 yrkande 17 godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,
12. att riksdagen beträffande särskilda grunder för stimulansbidrag till kommuner i Norrbottens län med avslag på motion 1982/83: 2277 yrkande 1 godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 120,
13. att riksdagen beträffande åtgärder för invandrareleverna avslår motion 1982/83: 1379,
14. att riksdagen beträffande betyg i ämnet svenska som främmande språk avslår motion 1982/83: 1373,
15. att riksdagen beträffande vissa tjänster för gymnasial utbildning för döva och gravt hörselskadade i Örebro avslår motion 1982/83: 1360 yrkande 2,
16. att riksdagen beträffande möjligheterna till mindre studiekurs godkänner att de utökas enligt de principer som har förordats i proposition 1982/83: 100,
17. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med kombination av specialidrott och studier i hemortskommunens gymnasieskola lägger till handlingarna vad som har anmälts i proposition 1982/83: 100,
18. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med kombination av specialintresse och studier avslår motionerna 1982/83: 967 yrkande 9 och 1982/83: 759,
19. att riksdagen beträffande lokalisering av verksamheten med kombination av gymnasieskolstudier och elitidrott avslår motionerna 1982/83: 406 i denna del, 1982/83: 586 och 1982/83: 1896,
20. att riksdagen beträffande viss lokalisering av kemiteknisk gren av fyraårig teknisk linje avslår motion 1982/83: 406 i denna del.

21. att riksdagen beträffande utbildning i ämnet mediakommunikation avslår motion 1982/83: 762,
22. att riksdagen beträffande avskaffande av självstudietimmar avslår motionerna 1982/83: 967 yrkande 7, 1982/83: 1391 i denna del och 1982/83: 2152 yrkande 1,
23. att riksdagen beträffande specialarbete avslår motion 1982/83: 963,
24. att riksdagen beträffande ämnet religionskunskap avslår motionerna 1982/83: 389, 1982/83: 458, 1982/83: 598 och 1982/83: 1356,
25. att riksdagen beträffande utbildning i biologi avslår motion 1982/83: 1380,
26. att riksdagen beträffande utbildning för renskötsel avslår motionerna 1982/83: 1354 och 1982/83: 1906,
27. att riksdagen beträffande utbildning i torvhantering avslår motion 1982/83: 1583 yrkande 3,
28. att riksdagen beträffande utbildning avseende indrivning av fordringar avslår motion 1982/83: 946,
29. att riksdagen beträffande utbildning på dataområdet avslår motionerna 1982/83: 1674 yrkandena 3 och 4 samt 1982/83: 1904 i denna del,
30. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med kost- och näringsinriktad gren på konsumtionslinjen lägger till handlingarna vad som har anmälts i proposition 1982/83: 100,
31. att riksdagen beträffande riktlinjer för ett reguljärt system med alternativa timplaner och B-form i vad avser årskurs 3 m. m. med anledning av proposition 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
32. att riksdagen i övrigt godkänner vad som i proposition 1982/83: 100 har förordats om riktlinjer för ett reguljärt system med alternativa timplaner och B-form,
33. att riksdagen beträffande statlig tillsyn över Osby samskola avslår motion 1982/83: 948 yrkande 22,
34. att riksdagen beträffande införande av vissa alternativämnen på den naturvetenskapliga linjen lägger till handlingarna vad som har anmälts i proposition 1982/83: 100,
35. att riksdagen beträffande lantbrukstekniskt variant avslår motion 1982/83: 1377,
36. att riksdagen beträffande inrättande av en tvåårig drift- och underhållsteknisk linje såsom reguljär linje i gymnasieskolan godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,
37. att riksdagen beträffande upphävande av de provisoriska särbestämmelserna för den ekonomiska specialkursen om tre terminskurser lägger till handlingarna vad som har anmälts i proposition 1982/83: 100,

38. att riksdagen beträffande regularisering av anordningen med kinesiska som C-språk godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83:100,
39. att riksdagen beträffande japanska och arabiska som C-språk avslår motion 1982/83:948 yrkande 18,
40. att riksdagen beträffande förlängning av försöksperioden för gymnasial lärlingsutbildning godkänner förslaget i proposition 1982/83:100,
41. att riksdagen beträffande ett nytt system för lärlingsutbildning avslår motion 1982/83:328,
42. att riksdagen beträffande viss uppläggning av lärlingsutbildningen avslår motion 1982/83:1874,
43. att riksdagen beträffande vissa förändringar i systemet med gymnasial lärlingsutbildning avslår motionerna 1982/83:964, 1982/83:967 yrkande 10, 1982/83:1116, 1982/83:1642, 1982/83:1875 och 1982/83:2272 yrkande 19,
44. att riksdagen beträffande översyn av elevers och lärlingars arbetsrättsliga ställning avslår motion 1982/83:1638,
45. att riksdagen beträffande utökning av företagsförlagd utbildning m. m. avslår motionerna 1982/83:966 och 1982/83:1387,
46. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med kombination av ramtimplaner och friare resurstilldelningssystem i årskurs 4 av fyraårig teknisk linje godkänner den i proposition 1982/83:100 föreslagna förlängningen,
47. att riksdagen beträffande förändringar av gymnasieskolan m. m. avslår motionerna 1982/83:948 yrkandena 14, 15 och 16, 1982/83:1374 och 1982/83:2130 yrkande 1 i denna del,
48. att riksdagen beträffande ett nytt statsbidragssystem för gymnasieskolan avslår motion 1982/83:948 yrkande 1 i denna del,
49. att riksdagen beträffande en minskning av procentsatsen för det på bidrag till gymnasieskolan baserade bidraget till lokal skolutveckling godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83:100,
50. att riksdagen godkänner de principer för statsbidrag till studie- och yrkesorientering i gymnasieskolan som har förordats i proposition 1982/83:100,
51. att riksdagen beträffande tillfälligt undantag från kravet på 70 skolpoäng för vissa skolledartjänster godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83:100,
52. att riksdagen beträffande ändring av kriterierna för allmän skolenhet godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83:100,
53. att riksdagen beträffande omfördelning av visst bidrag till Stockholms kommun avslår motion 1982/83:948 yrkande 23.

54. att riksdagen beträffande utläggning av terminerna vid vissa utbildningar avslår motion 1982/83: 969,
55. att riksdagen beträffande sista ansökningsdag för vissa utbildningar i gymnasieskolan avslår motion 1982/83: 1394,
56. att riksdagen beträffande samordning m. m. av utbildningar inom gymnasieskolans jordbruks- och skogsbrukssektor avslår motion 1982/83: 1653 yrkandena 2, 3, 4 och 5,
57. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motionerna 1982/83: 967 yrkande 8 och 1982/83: 1391 i denna del för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 3 628 000 000 kr.

2. **Kostnader för viss personal vid statliga realskolor.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 19 (s. 337) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för viss personal vid statliga realskolor* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

3. **Bidrag till driften av riksinternatskolor.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 20 (s. 337–339) och hemställer

1. att riksdagen godkänner vad som i proposition 1982/83: 100 har förordats om en minskning med 2 % av vissa statsbidrag till riksinternatskolorna och till den internationella gymnasiala utbildningen vid Sigtunaskolan Humanistiska Läroverket,
2. att riksdagen godkänner de principer för statsbidrag till studie- och yrkesorientering i riksinternatskolorna som har förordats i proposition 1982/83: 100,
3. att riksdagen till *Bidrag till driften av riksinternatskolor* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 16 477 000 kr.

4. **Bidrag till Bergsskolan i Filipstad.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 21 (s. 339–340) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 2 165 000 kr.

5. **Bidrag till driften av vissa privatskolor.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 22 (s. 341–342) och hemställer

1. att riksdagen godkänner de principer för statsbidrag till studie- och yrkesorientering i privatskolorna som har förordats i proposition 1982/83: 100,
2. att riksdagen till *Bidrag till driften av vissa privatskolor* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 21 015 000 kr.

6. **Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 23 (s. 342–344) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 26 190 000 kr.

7. **Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 24 (s. 344) och hemställer

att riksdagen till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

8. **Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.** Regeringen har under punkt D 25 (s. 345–360) föreslagit riksdagen att

1. godkänna förslaget om att introduktionsprogram i sin nuvarande form och yrkesintroduktion skall upphöra som bidragsberättigad verksamhet,

2. godkänna de principer för samlade åtgärdsplaner som har förordats i propositionen,

3. godkänna att bidrag lämnas till uppföljningsprogram och administration av åtgärdsplaner enligt vad som har förordats i propositionen,

4. godkänna vad som i propositionen har förordats om utbildningsinslag och bidrag till sådana under perioder på ungdomsplats,

5. godkänna förslaget till ram för ungdomsplatser samt bemyndiga regeringen att i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar besluta om platser utöver ramen,

6. godkänna förslaget om bidrag till särskilda kommunala ungdomsåtgärder,

7. godkänna förslaget om bidrag till handledarutbildning,

8. till Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 266 000 000 kr.

Motionerna

1982/83: 581 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

10. att riksdagen beslutar avvisa regeringens förslag om att avskaffa den s. k. yrkesintroduktionen.

1982/83: 948 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs angående uppföljningsansvaret för ungdom under 18 år i vad avser anknytningen till gymnasieskola (alternativt kommunal vuxenutbildning och grundskola),

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs angående utbildningsinslag under ungdomsplatstiden.

1982/83: 967 av Ola Ullsten m. fl. (fp) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behörighetskrav för personal som anlitas för uppföljningsprogram eller utbildningsinslag i ungdomsplatserna.

1982/83: 1900 av Rune Rydén m. fl. (m, c) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på proposition 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna att hittillsvarande åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år bör bibehållas t. v.,

2. att riksdagen hos regeringen begär utredning av uppföljningsåtgärdernas effekter på outbildade resp. yrkesutbildade ungdomars ställning på arbetsmarknaden samt av övriga i motionen aktualiserade frågor innan nytt förslag läggs fram,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att administrationen och byråkratiseringen av uppföljningsåtgärderna måste minskas avsevärt i ett nytt förslag jämfört med nuvarande förslag och att det nya förslagets förutsättning måste vara att uppföljningsåtgärderna inte medverkar till att företräde på arbetsmarknaden ges åt dem som avbryter sin skolutbildning framför dem som genomför sin gymnasiala yrkesutbildning.

1982/83: 1911 av Sten Svensson (m) och Lars Hjertén (m) vari yrkas att riksdagen med avslag på proposition 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om det kommunala uppföljningsansvaret.

1982/83: 2174 av Per Unckel m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

9. att riksdagen beslutar att till Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 000 kr.

Utskottet

När det gäller det kommunala uppföljningsansvaret bör enligt proposition 1982/83: 100 generellt gälla att målet för samhällets insatser för ungdom under 18 år är att ge dem en avslutad utbildning. För var och en av de ungdomar under 18 år som inte genomgår en längre reguljär utbildning eller har fast arbete bör en individuell, sammanhållen plan läggas upp som täcker hela tiden från det att insatser i denna form aktualiseras efter grundskolan fram till 18-årsdagen. Som komponenter i planen bör företrädesvis kunna ingå uppföljningsprogram, ungdomsplatser med utbildningsinslag samt olika former av reguljära utbildningar i gymnasieskolan såsom lokalt arbetsmarknadsanknutna specialkurser (LA-kurser) eller andra specialkurser. Frågan om vilka åtgärder som vidtas av kommunen inom ramen för uppföljningsansvaret bör ej vara bunden i skollagen. Föredragande

statsrådet utgår från att de kommuner som inte använder sig av de preciserade statsunderstödda former som hon förordar finner andra lika meningsfyllda former för sin uppföljningsverksamhet.

Ansvariga myndigheter bör förfoga över en fortlöpande och aktuell redovisning av det antal ungdomar som omfattas av det kommunala uppföljningsansvaret. Ett villkor för statsbidrag till kommunerna är enligt föredragande statsrådet att skolstyrelserna lämnar erforderliga uppgifter.

När det gäller de sammanhållna åtgärdsplanerna måste enligt föredragande statsrådet sådana inslag som hör till gymnasieskolan (LA-kurser och andra specialkurser) eller någon annan utbildningsform höra till resp. utbildningsform. I övrigt bör kommunen själv få avgöra om och i vad mån åtgärdsplanerna i fråga om ledningen skall knytas till en skolenhet med gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning, grundskola eller annan organisation i kommunen.

För uppföljningsprogram för en elev har föredragande statsrådet för ett helt läsår beräknat en tidsresurs motsvarande sammanlagt sex veckor. Det bör ankomma på kommunen att avgöra vilken personal som skall anlitas för uppföljningsprogrammen. Det kan vara syo-personal eller lärare men också andra personer med längre erfarenhet från arbetslivet som bedöms vara särskilt lämpliga att arbeta med ungdomarna. För uppföljningsprogram och administration m. m. beräknas 60 milj. kr.

Den nuvarande yrkesintroduktionen föreslås bli ersatt av ungdomsplatser. I proposition 1982/83: 100 anges vilka regler som bör gälla för ungdomsplatser (s. 356 f.). För bidrag till arbetsgivarna för 16000 ungdomsplatser om sex månader beräknar föredragande statsrådet ett medelsbehov av 158,4 milj. kr. för budgetåret 1983/84. Regeringen bör ha rätt att besluta om platser utöver denna ram i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar. När det gäller de till ungdomsplatserna knutna utbildningsinslagen är målet för dessa inte att ge yrkesutbildning eller någon annan färdigutbildning. De bör användas för bl. a. träning av basfärdigheter, för samhällsorientering och för information om olika förhållanden på arbetsmarknaden. För bidrag till kommunerna för utbildningsinslag knutna till ungdomsplatserna beräknas i propositionen 25 milj. kr.

Enligt motion 1982/83: 581 erbjuder yrkesintroduktionen enkla, praktiska, anpassningsbara och väl fungerande möjligheter att erbjuda ungdom utbildning eller öppna vägar till anställning. Motionärerna menar att regeringens förslag inskränker dessa möjligheter genom att yrkesintroduktionen föreslås avskaffas. Riksdagen bör enligt motionen besluta avvisa förslaget att avskaffa yrkesintroduktionen (yrkande 10). Ett yrkande med samma syfte framförs i motion 1982/83: 2174 (yrkande 9 i denna del). I motion 1982/83: 1900 anförs bl. a. att gjorda utvärderingar och vunna erfarenheter pekar på att hittills vidtagna uppföljningsåtgärder i stor utsträckning fyller sin uppgift. Motionärerna anser att det är rimligt att de under budgetåret 1982/83 tillämpade uppföljningsåtgärderna får tillämpas även

under budgetåret 1983/84. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att hittillsvarande åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år bör bibehållas t. v. (yrkande 1). I motionen erinras om att SÖ har i uppdrag att senast den 1 september 1983 inkomma med en redovisning av försöksverksamheten med introduktionsprogram och yrkesintroduktion, varvid effekterna av systemet med omprövning var tionde vecka av elevers yrkesintroduktion särskilt skall beaktas. Motionärerna räknar upp ett antal frågor i vilka utvärderingen av pågående verksamhet kan ge vägledning, och de vill att riksdagen begär en utredning av uppföljningsåtgärdernas effekter på outbildade resp. yrkesutbildade ungdomars ställning på arbetsmarknaden samt av övriga i motionen aktualiserade frågor, innan ett nytt förslag läggs fram (yrkande 2). I motionen hemställs slutligen att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att administrationen och byråkratiseringen av uppföljningsåtgärderna måste minskas avsevärt i ett nytt förslag jämfört med nuvarande förslag och att det nya förslagets förutsättning måste vara att uppföljningsåtgärderna inte medverkar till att företräde på arbetsmarknaden ges åt dem som avbryter sin skolutbildning framför dem som genomför sin gymnasiala yrkesutbildning (yrkande 3). Även i motion 1982/83: 1911 yrkas avslag på förslaget om ett nytt system med uppföljningsåtgärder. Det nuvarande systemet har enligt motionärerna visat sig fungera bra. Motionärerna framför farhågor för att många ungdomar kan komma att prioritera en ungdomsplats framför utbildning på grund av den ersättning på 85 kr. per dag som kan utgå. Vidare uppfattas förslaget i budgetpropositionen som att i praktiken de fackliga organisationerna ges vetorätt när det gäller anställning på ungdomsplats hos arbetsgivare som inte är bunden av kollektivavtal.

I några motionsyrkanden framförs betänkligheter över vissa delar av förslaget om uppföljningsåtgärder. Enligt motion 1982/83: 948 bör verksamheten ligga kvar direkt under skolstyrelsens och den lokala skolledningens ansvar. Med hänvisning till vad som i motionen anförts om vikten av att uppföljningsåtgärderna inte uppfattas som ett alternativ till reguljär utbildning, ser motionärerna uppenbara risker i förslaget att åtgärdsplanerna i fråga om ledningen skall kunna knytas till annan organisation i kommunen än skolenhet med gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning eller grundskola (yrkande 20). Motionärerna ställer sig också tveksamma till förslaget att annan personal än skolans skall kunna ombesörja utbildningsinslagen under ungdomsplatstiden (yrkande 21). Med hänvisning till att det är ett oavvisligt krav att kvaliteten på utbildningen upprätthålls förordas i motion 1982/83: 967 att den personal som anlitas under uppföljningsprogrammen och utbildningsinslagen i ungdomsplatserna skall ha behörighet för resp. utbildningsinslag (yrkande 11).

Utskottet vill för sin del anföra följande.

Utskottet ansluter sig till förslaget i proposition 1982/83: 100 såvitt avser den principiella uppläggningen av verksamheten.

När det gäller de frågor som enligt motion 1982/83: 1900 borde utredas närmare (yrkande 2) och de farhågor som i motion 1982/83: 1911 uttrycks om ungdomarnas benägenhet att föredra en ungdomsplats framför reguljär utbildning, vill utskottet peka på att det i propositionen slås fast att målet för samhällets insatser i nu berört hänseende måste vara att ge ungdomarna en avslutad utbildning. Utskottet vill även erinra om att som villkor för att skolstyrelsen skall anvisa en ungdomsplats bör enligt propositionen krävas att ungdomsplatsen ingår som ett led i en individuellt upplagd plan. Ungdomsplats bör vidare enligt förslaget varvas med kortare eller längre reguljär utbildning i gymnasieskolan såsom LA-kurser eller andra specialkurser. Utskottet utgår från att den nya verksamheten följs upp kontinuerligt och att ansvariga myndigheter vid en utvärdering av erfarenheterna bl. a. beaktar frågor av den arten som förekommer i motion 1982/83: 1900. Någon särskild utredning i enlighet med förslaget i motionen finner inte utskottet nödvändig.

Självfallet bör det nya sammanhållna system som förordas i proposition 1982/83: 100 vara sådant att det kan fås att fungera utan alltför stora administrativa anordningar. Utskottet utgår från att regeringen och ansvariga myndigheter gör allt för att medverka härtill. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att administrationen av de särskilda åtgärderna bör anpassas till de lokala förhållandena i varje kommun. Kommunen själv bör sålunda – i enlighet med vad som förordas i proposition 1982/83: 100 – få avgöra i vad mån åtgärdsplanerna i fråga om ledningen skall knytas till annan organisation i kommunen än en skolenhet.

Beträffande ungdomsplatserna gäller f. n. att statsbidrag lämnas under högst sex månader för varje anställd. Om det finns synnerliga skäl, kan dock bidragstiden förlängas efter samråd med arbetsförmedlingen. Utskottet anser att denna möjlighet till förlängning bör finnas även fortsättningsvis.

Slutligen vill utskottet i detta sammanhang framhålla att vad som i proposition 1982/83: 100 anförs om kollektivavtalsbundenhet som en viss garanti för tillfredsställande arbetsförhållanden inte bör uppfattas på så sätt att krav på att ha tecknat kollektivavtal generellt skall ställas på den arbetsgivare som tillhandahåller ungdomsplats för vilken statsbidrag väntas utgå. Likaså bör en föreskrift om att skolstyrelsen i fall där arbetsgivaren inte är kollektivavtalsbunden bör inhämta yttrande från arbetstagarorganisation inte tolkas som att skolstyrelsen avhänds skyldigheten att fatta det slutgiltiga beslutet.

Utskottet föreslår att riksdagen med hänvisning till det anförda godkänner de principer för samlade åtgärdsplaner och för statsbidrag som har förordats i proposition 1982/83: 100 med det tillägget att regeringen bör meddela övergångsbestämmelser som ger visst utrymme för att enligt nuvarande statsbidragsregler efter den 1 juli 1983 fullfölja redan påbörjad yrkesintroduktion. Riksdagen föreslås avslå motionerna 1982/83: 581 yr-

kande 10 i denna del, 1982/83:948 yrkande 20, 1982/83:1900 yrkande 1 i denna del och yrkandena 2 och 3, 1982/83:1911 i denna del samt 1982/83:2174 yrkande 9 i denna del.

Utskottet har inget att erinra mot att bidrag lämnas till uppföljningsprogrammen och administration av åtgärdsplaner enligt vad föredragande statsrådet har förordat.

Utskottet behandlar i detta sammanhang yrkande 11 (i denna del) i motion 1982/83:967, vari krav på behörighet ställs för den personal som anlitas i uppföljningsprogrammen. Som framgår av proposition 1982/83:100 avses dessa innehålla studie- och yrkesorientering, personlig vägledning i hithörande frågor samt facklig information och annan arbetslivsorientering. Utskottet, som i likhet med föredragande statsrådet menar att det får ankomma på kommunen att avgöra vilken personal som skall anlitas, utgår från att man för uppföljningsprogrammen engagerar sådana personer som bedöms kompetenta och lämpliga för uppgiften. Därmed bör riksdagen avslå motionsyrkandet i denna del. Riksdagen föreslås även avslå motionerna 1982/83:581 yrkande 10, 1982/83:1900 yrkande 1 och 1982/83:1911, samtliga yrkanden i denna del.

När det gäller utbildningsinslagen som föreslås knytas till en ungdomsplats vill utskottet stryka under att målet för dessa, som det framhålls i proposition 1982/83:100, inte är att ge en yrkesutbildning eller någon annan färdigutbildning. Det är sålunda väsentligt att hålla isär dessa inslag av utbildning under tiden för en ungdomsplats från sådana utbildningar som anordnas inom det reguljära utbildningsväsendet. Beträffande innehållet i utbildningsinslagen hänvisar utskottet till vad som sägs i budgetpropositionen (s. 358). Utskottet ansluter sig till vad som i proposition 1982/83:100 förordas om personal för utbildningsinslagen och formerna för den. I sammanhanget bör för klarhetens skull erinras om att reguljär gymnasial utbildning i form av specialkurs bör ingå i den individuella åtgärdsplanen och kunna varvas med ungdomsplats. För denna utbildning skall naturligtvis samma regler gälla t.ex. i fråga om behörighet för personal som för gymnasieskolan i övrigt. Utskottet avstyrker härmed motionerna 1982/83:948 yrkande 21 och 1982/83:967 yrkande 11 i denna del. Riksdagen föreslås godkänna vad som i proposition 1982/83:100 förordats om utbildningsinslag och bidrag till sådana under perioder på ungdomsplats. Riksdagen bör även avslå motionerna 1982/83:581 yrkande 10, 1982/83:1900 yrkande 1 och 1982/83:1911, samtliga yrkanden i denna del.

Regeringen har i proposition 1982/83:100 bl.a. angivit en ram om 16000 ungdomsplatser om sex månader för budgetåret 1983/84. Ramen utgör grund för beräkningen av medelsbehovet. Regeringen bör enligt föredragande statsrådet ha rätt att besluta om platser utöver den angivna ramen i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar.

Utskottet har erfarit att det förhållandet att en totalram uppställs orsakat administrativa problem vid fördelningen av ungdomsplatser till kommu-

nerna. Utskottet anser därför att de 16000 platserna inte skall betraktas som en ram vilken begränsar utläggningen av ungdomsplatser utan som en beräkningsgrund. Antalet platser bör ej vara maximerat utan knutet till behovet. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna och därjämte avslå motionerna 1982/83: 581 yrkande 10, 1982/83: 1900 yrkande 1 och 1982/83: 1911, samtliga yrkanden i denna del.

I proposition 1982/83: 100 erinras om att det i vissa kommuner pågår projekt som särskilt riktar sig till ungdomar med särskilda behov, ungdomar med sociala, fysiska och psykiska handikapp etc. och för vilka de reguljära uppföljningsåtgärderna inte är lämpliga. För sådana särskilda åtgärder föreslås att ett särskilt belopp om 10 milj. kr. anvisas för budgetåret 1983/84, som SÖ får fördela mellan kommunerna. Utskottet har inget att erinra mot detta.

Utskottet är ense med föredragande statsrådet i att det är viktigt att ungdomarna ges en fullgod handledning, när de vistas på en arbetsplats inom ramen för uppföljningsåtgärderna och skolans övriga former av arbetslivskontakter. Med hänvisning härtill tillstyrker utskottet regeringens förslag om särskilt bidrag till handledarutbildning. I proposition 1982/83: 100 beräknas för budgetåret 1983/84 ett belopp om 12.6 milj. kr. för ändamålet.

Under det nya förslagsanslaget Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. har regeringen beräknat ett medelsbehov av sammanlagt 266 000 000 kr.

I motion 1982/83: 2174 (yrkande 9 i denna del) beräknas ett i förhållande till förslaget i budgetpropositionen med 56 milj. kr. minskat anslag.

Med hänvisning till vad utskottet har förordat i det föregående anser utskottet att riksdagen bör avslå motion 1982/83: 2174 yrkande 9 i denna del och anvisa det av regeringen begärda beloppet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motionerna 1982/83: 581 yrkande 10 i denna del, 1982/83: 948 yrkande 20, 1982/83: 1900 yrkande 1 i denna del och yrkandena 2 och 3, 1982/83: 1911 i denna del och 1982/83: 2174 yrkande 9 i denna del dels godkänner de förordade principerna för samlade åtgärdsplaner, dels godkänner förslaget att introduktionsprogram i sin nuvarande form och yrkesintroduktion skall upphöra som bidragsberättigad verksamhet,
2. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motionerna 1982/83: 581 yrkande 10, 1982/83: 967 yrkande 11, 1982/83: 1900 yrkande 1 och 1982/83: 1911, samtliga yrkanden i denna del, godkänner att bidrag lämnas till uppföljningsprogram och administration av åtgärdsplaner enligt vad som har förordats i propositionen.

3. att riksdagen beträffande utbildningsinslag och bidrag till sådana under perioder på ungdomsplats med avslag på motionerna 1982/83: 581 yrkande 10 i denna del, 1982/83: 948 yrkande 21, 1982/83: 967 yrkande 11 i denna del, 1982/83: 1900 yrkande 1 i denna del och 1982/83: 1911 i denna del godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,
4. att riksdagen beträffande dimensionering av ungdomsplatser med anledning av proposition 1982/83: 100 och med avslag på motionerna 1982/83: 581 yrkande 10, 1982/83: 1900 yrkande 1 och 1982/83: 1911, samtliga yrkanden i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
5. att riksdagen beträffande bidrag till särskilda kommunala ungdomsåtgärder godkänner vad som har föreslagits i proposition 1982/83: 100,
6. att riksdagen beträffande bidrag till handledarutbildning godkänner vad som har föreslagits i proposition 1982/83: 100,
7. att riksdagen till *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.* med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 2174 yrkande 9 i denna del för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 266 000 000 kr.

9. **Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt D 26 (s. 361) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 43 700 000 kr.

10. **Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m.** Regeringen har under punkt D 27 (s. 361–365) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen har förordats om statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan,

2. godkänna vad som i propositionen har förordats om statsbidrag till förnyelse av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan,

3. besluta att statsbidraget till kostnader för anskaffande av inlärningsstudior i gymnasieskolan skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1983,

4. till Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 000 kr.

Motionen

1982/83: 2174 av Per Unckel m. fl. (m) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

10. att riksdagen beslutar att avslå förslaget om ett särskilt bidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel.

11. att riksdagen beslutar att till Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 55 000 000 kr.

Utskottet

Riksdagens beslut år 1982 om nya regler för statsbidrag till undervisningsmateriel i gymnasieskolan fr. o. m. budgetåret 1982/83 innebär bl. a. att det f. n. utgår dels ett tillfälligt bidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel, dels ett årligt bidrag till förnyelse av undervisningsmateriel (prop. 1981/82: 100 bil. 12, UbU 1981/82: 19, rskr 1981/82: 215).

Med hänvisning till den betydelse såsom stimulans för kommunerna vid nyetablering av yrkesinriktad utbildning som statsbidraget till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel har förordar föredragande statsrådet att nuvarande system med detta bidrag bibehålls under de närmaste åren, när elevkullarna är stora och framför allt den yrkesinriktade utbildningen bör stimuleras. Föredragande statsrådet beräknar 49 milj. kr. för detta ändamål budgetåret 1983/84.

Enligt motion 1982/83: 2174 är det inte försvarbart att i nuvarande trängda statsfinansiella läge öka kapaciteten inom de dyrbara yrkesinriktade utbildningarna genom en utbyggnad av den institutionella utbildningen. Motionärerna anvisar andra vägar för att klara undervisningen till lägre kostnader, såsom saxad schemaläggning och förläggning av större delar av arbetspraktiken till olika arbetsplatser (yrkande 10).

Utskottet behandlade under riksmötet 1981/82 utförligt frågan om formerna för statsbidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan (UbU 1981/82: 19). Med hänvisning till vad utskottet då anförde om möjligheten att vid beräkningen av statsbidraget utgå från utrustningsdelen av bidraget till inbyggd utbildning och med instämmande i föredragande statsrådets bedömning att ett särskilt investeringsbidrag fortfarande behövs avstyrker utskottet motion 1982/83: 2174 yrkande 10 och föreslår att riksdagen godkänner vad som i proposition 1982/83: 100 har förordats om statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan.

Beträffande statsbidraget till förnyelse av undervisningsmateriel i gymnasieskolan förordar föredragande statsrådet att sådant bidrag skall utgå även i fortsättningen som stöd till kommunerna för kostnader för föråldrad och försliten utrustning. Bidraget föreslås vara differentierat fr. o. m. budgetåret 1983/84 (jfr UbU 1981/82: 19 s. 4). Föredragande statsrådet beräknar ca 72 milj. kr. för ändamålet för budgetåret 1983/84.

Enligt motion 1982/83: 2174 nödvändiggör det statsfinansiella läget andra lösningar än de som anvisas i proposition 1982/83: 100 för att anpassa undervisningens kvalitet till arbetslivets behov. Motionärerna finner det

emellertid rimligt att bidrag ges till vissa särskilt kostnadskrävande utbildningar och beräknar för detta 41 milj. kr. (yrkande 11 i denna del).

Det är enligt utskottets mening angeläget att eleverna i gymnasieskolan har tillgång till modern och ändamålsenlig utrustning. Det är därför mycket viktigt att den undervisningsmateriel som kommunen har anskaffat, ofta efter mycket dyrbara investeringar, hålls i stånd och, när så behövs, moderniseras. I syfte att underlätta detta bör ett särskilt statsbidrag utgå i enlighet med vad som förordas i proposition 1982/83: 100. Utskottet avstyrker därmed motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del.

Utskottet anser i likhet med föredragande statsrådet att bidraget som utgår till kostnader för anskaffning av inlärningsstudior i gymnasieskolan bör upphöra fr. o. m. den 1 juli 1983.

Förslagen i motion 1982/83: 2174 innebär en minskning av anslaget Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. med sammanlagt 80 milj. kr. i jämförelse med regeringens förslag. Med hänvisning till utskottets ställningstaganden i det föregående hemställer utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del till Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 135 000 000 kr.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan med avslag på motion 1982/83: 2174 yrkande 10 godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,
2. att riksdagen beträffande statsbidrag till förnyelse av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan med avslag på motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del godkänner vad som har förordats i proposition 1982/83: 100,
3. att riksdagen med bifall till proposition 1982/83: 100 beslutar att statsbidraget till kostnader för anskaffande av inlärningsstudior i gymnasieskolan skall upphöra fr. o. m. den 1 juli 1983,
4. att riksdagen till *Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m.* med bifall till proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 135 000 000 kr.

11. **Bidrag till kommunal vuxenutbildning m. m.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 1982/83: 120 bilaga 2 (utbildningsdepartementet) under punkt F 4 (s. 8–9) och hemställer

att riksdagen godkänner vad som i proposition 1982/83: 120 har förordats om undervisningstimmar i kommunal vuxenutbildning och grundutbildning för vuxna i Norrbottens län.

Stockholm den 28 april 1983

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Jörgen Ullenhag (fp), Gunnar Hökmark (m), Larz Johansson (c), Ingvar Johnsson (s) och Sonia Thomasson (vpk).

Reservationer

1. Dimensioneringen av gymnasieskolan (punkt 1, mom. 3)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet har" och slutar "motion 1982/83: 581" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående erinrat om vad som i proposition 1982/83: 100 anförs om de grundläggande förutsättningarna för planeringen av gymnasieskolan och om riktlinjer för gymnasieskolans dimensionering. Härav framgår klart svårigheterna att i nuvarande läge med stora ungdomskullar och en svår arbetsmarknadssituation erbjuda alla ungdomar utbildning som både tillmötesgår deras intresse och tillförsäkrar dem arbete efter utbildningen.

Utskottet kommer i det följande att ta ställning till regeringens förslag om dimensionering av gymnasieskolan de närmaste åren men vill redan i detta sammanhang med anledning av motion 1982/83: 581 uttala sin tveksamhet till ambitionen som den kommer fram i proposition 1982/83: 100 att styra intagningen till gymnasieskolans olika sektorer efter en bedömning av arbetsmarknadsutsikterna för resp. sektor. Enligt utskottets mening kan inga prognoser beträffande arbetsmarknaden, hur seriöst utarbetade de än må vara, anses vara så träffsäkra att de bör väga tyngre än elevernas eget genom valet av studieväg uttalade intresse för en viss utbildning. Elevens intresse och motivation för den önskade utbildningen spelar troli-

gen större roll för möjligheterna att senare få arbete än aldrig så goda arbetsmarknadsprognoser för en annan studieväg. Mot bakgrund härav bör de dimensioneringstal för gymnasieskolans olika sektorer som utskottet i det följande beslutar om inte tillåtas definitivt låsa den slutliga utläggningen av gymnasieplatser. Utskottet delar motionärernas uppfattning att SO bör ges ökade möjligheter att anpassa dimensioneringen av gymnasieskolans linjer efter elevernas önskemål. Riksdagen bör med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 11 som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. att riksdagen beträffande ökade möjligheter för skolöverstyrelsen att anpassa gymnasieskolans dimensionering efter elevernas önskemål med bifall till motion 1982/83: 581 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

2. Antalet elevplatser på jordbruks- och skogsbrukssektorn budgetåret 1983/84 (punkt 1, mom. 6)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar "När det" och slutar "proposition 1982/83: 100" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om totaldimensionering av gymnasieskolan för budgetåret 1983/84. När det gäller storleken på JST-sektorn förordar emellertid utskottet att den minskning med 300 intagningsplatser jämfört med budgetpropositionen 1982 som nu föreslås i proposition 1982/83: 100 inte sker. Inför innevarande läsår fanns 244 behöriga förstahandssökande per 100 utlagda platser på jordbrukslinjen. Även på skogsbrukslinjen och trädgårdslinjen överskred antalet behöriga sökande stort antalet platser. Mot bakgrund härav och att utbildning på JST-sektorn i stor utsträckning leder till arbete bör sektorn beräknas för 2 700 intagningsplatser. Utrymmet för ospecificerade platser minskas i motsvarande omfattning. Utskottet tillstyrker därmed motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. att riksdagen beträffande ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1983/84 med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del och med anledning av proposition 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

3. Inriktning av planeringsramarna (punkt 1, mom. 10)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Det har" och på s. 15 slutar "och 1985/86" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att regering och riksdag ägnar större uppmärksamhet åt inriktningen av den långsiktiga planeringen av gymnasieskolans dimensionering. Det faktum att det i framtiden i än högre grad än nu kommer att föreligga svårigheter att erbjuda alla ungdomar sådan utbildning som med säkerhet leder till ett arbete för vilket man är utbildad talar enligt utskottet för att dessa ungdomar erbjuds ökad möjlighet till den kvalitativt goda, allmänbildande allroundutbildning som de treåriga linjerna ger.

I fråga om JST-sektorns storlek har utskottet inget att erinra mot regeringens förslag.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att bemyndigandet för regeringen bör avse planeringsramar endast för budgetåret 1984/85. Beträffande inriktningen av planeringsramarna bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1867, med anledning av proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1867, med anledning av proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del bemyndigar regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1984/85 i enlighet med förslaget i propositionen och beträffande planeringen efter budgetåret 1984/85 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

4. Planeringsram för jordbruks- och skogsbrukssektorn (punkt 1, mom. 10)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar "Utskottet ansluter" och på s. 15 slutar "och 1985/86" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till vad i motion 1982/83: 948 har anförts om skälen till att inte minska storleken på JST-sektorn förordar utskottet att sektorn enligt förslaget i motionen även budgetåren 1984/85 och 1985/86 skall omfatta 2 700 intagningsplatser. Utrymmet för ospecificerade platser bör minskas i motsvarande omfattning. I övrigt har utskottet inget att erinra mot de föreslagna planeringsramarna. Riksdagen bör sålunda med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del bemyndiga regeringen att

fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåren 1984/85 och 1985/86 i enlighet med vad utskottet har förordat.

dels att utskottets hemställan under 10 bort ha följande lydelse:

10. att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 19 i denna del, med anledning av proposition 1982/83: 100 och med avslag på motion 1982/83: 1867 bemyndigar regeringen att fastställa planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåren 1984/85 och 1985/86 i enlighet med vad utskottet har förordat,

5. Användningen av stimulansbidraget (punkt 1, mom. 11 och 12)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Göran Allmér (m), Jörgen Ullenhag (fp), Gunnar Hökmark (m) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Utskottet har" och slutar "proposition 1982/83: 100" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot att ifrågavarande stimulansbidrag utgår även för budgetåret 1983/84.

Utskottet kommer i det följande att behandla frågan om lärlingsutbildningen. Redan i detta sammanhang vill emellertid utskottet framhålla att det är angeläget att underlätta en utbyggnad av lärlingsutbildningen. Som ett hinder för en önskad större omfattning av lärlingsutbildningen anges ofta de höga kostnader i form av löner och lönebikostnader som drabbar de hantverkare och småföretagare som i dagens lärlingssystem erbjuder lärlingsplatser. I syfte att minska dessa kostnader bör enligt utskottets uppfattning stimulansbidraget av kommunen kunna användas även som ett särskilt bidrag till arbetsgivare som åtar sig att utbilda lärlingar inom ramen för försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 17 som sin mening ger regeringen detta till känna.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Med hänvisning" och slutar "Norrbottens län" bort ha följande lydelse:

Utskottet har inget att erinra mot att stimulansbidrag i Norrbottens län även får utgå för årskurs 2 på berörda studievägar.

Med hänvisning till vad utskottet i det föregående har förordat om användningen av stimulansbidraget även för den gymnasiala lärlingsutbildningen tillstyrker utskottet motion 1982/83: 2277 yrkande 1 om att stimulansbidraget i Norrbottens län även skall kunna utgå för det andra året av lärlingsutbildningen. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 11 och 12 bort ha följande lydelse:

11. att riksdagen beträffande grunder för stimulansbidrag med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 17 och med anledning av proposition 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
12. att riksdagen beträffande särskilda grunder för stimulansbidrag till kommuner i Norrbottens län med bifall till motion 1982/83: 2277 yrkande 1 och med anledning av proposition 1982/83: 120 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

6. Betyg i ämnet svenska som främmande språk (punkt 1, mom. 14)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "Utskottet avstyrkte" och slutar "motion 1982/83: 1373" bort ha följande lydelse:

För utskottet förefaller det naturligt att de elever som får möjlighet att läsa ämnet svenska som främmande språk också erhåller betyg i ämnet. Riksdagen bör med bifall till motion 1982/83: 1373 som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 14 bort ha följande lydelse:

14. att riksdagen beträffande betyg i ämnet svenska som främmande språk med bifall till motion 1982/83: 1373 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

7. Kombination av specialintresse och gymnasiala studier (punkt 1, mom. 18)

Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar "Utskottet vill" och slutar "och 1982/83: 759" bort ha följande lydelse:

Utskottet, som i det föregående just har tillstyrkt regeringens förslag om försöksverksamhet med kombination av specialidrott och studier i hemortskommunens gymnasieskola, anser att det är av intresse att jämsides med den försöksverksamheten starta ett försök av den arten som skisseras i motion 1982/83: 967. Detta bör ske mot bakgrund av att verksamheten med kombination av gymnasiala studier och specialidrott i och med regeringens nu aktuella förslag når en sådan omfattning att det får anses berättigat att även andra specialintressen än de som hänför sig till idrotten ges möjlighet att utvecklas på likartade villkor. Utskottet vill i sammanhanget inte minst peka på värdet av att ta vara på många ungdomars

intresse för en kvalificerad sång- och musikutbildning och vad som i motion 1982/83: 759 sägs om en vidgad musikutbildning i gymnasieskolan. En försöksverksamhet med kombination av specialintresse bör enligt utskottets mening komma till stånd redan till nästa läsår med en ram om 150 intagningsplatser och på villkor som är likartade med dem som avses gälla för verksamheten med kombination av specialidrott och studier vid hemortens gymnasieskola. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 759 och 1982/83: 967 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om försöksverksamhet med kombination av specialintresse, t. ex. musik, och studier vid hemortens gymnasieskola.

dels att utskottets hemställan under 18 bort ha följande lydelse:

18. att riksdagen beträffande försöksverksamhet med kombination av specialintresse och studier med bifall till motionerna 1982/83: 759 och 1982/83: 967 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

8. Självstudietimmar (punkt 1, mom. 22)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Göran Allmér (m), Gunnar Hökmark (m) och Larz Johansson (c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Utskottet anser" och på s. 19 slutar "varit lärarlös" bort ha följande lydelse:

Av statsfinansiella skäl anser sig utskottet inte kunna förorda ett avskaffande av självstudietimmarna med verkan fr. o. m. budgetåret 1983/84. Statsrådet Hjelm-Wallén har den 1 februari 1983 i svar på en fråga (1982/83: 236) i kammaren meddelat att arbetet med att finna en tillfredsställande lösning på frågan om självstudietimmarna kommer att ges hög prioritet i beredningen av 1984 års budgetproposition (RD 1982/83: 70 s. 44 f.). Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att möjligheten att lägga ut ett begränsat antal självstudietimmar på vissa gymnasielinjer var motiverad av besparingsskäl.

Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att regeringen genom beslut den 10 februari 1983 uppdragit åt SÖ att utifrån hittills vunna erfarenheter av den friare resursanvändningen i gymnasieskolan och till hjälp för skolornas planering inför läsåret 1983/84 komplettera det preliminära service- och informationsmaterial om friare resursanvändning och självstudier i gymnasieskolan som SÖ tidigare har utarbetat på uppdrag av regeringen. Materialet borde innehålla konkreta exempel på lokala lösningar och modeller som kan bevara så många lektioner som möjligt lärarledda utan att hjälpen till elever med svårigheter försvagas. Uppdraget skulle genomföras så att materialet kunde vara gymnasieskolorna till handa senast den 10 mars 1983.

9. Självstudietimmar (punkt 1, mom. 22)

Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Utskottet anser" och på s. 19 slutar "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser sig av statsfinansiella skäl inte kunna förorda ett avskaffande av självstudietimmar med verkan fr. o. m. budgetåret 1983/84.

Enligt vad utskottet har inhämtat har regeringen föranstaltat om åtgärder inför läsåret 1983/84 för att göra det möjligt att bevara så många lektioner som möjligt lärarledda utan att hjälpen till elever med svårigheter försvagas. Beträffande det därpå följande läsåret anser utskottet att regeringen bör förelägga riksdagen förslag med den innebörden att självstudietimmarna helt försvinner. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 967 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. att riksdagen beträffande avskaffande av självstudietimmar med bifall till motion 1982/83: 967 yrkande 7 samt med anledning av motionerna 1982/83: 1391 i denna del och 1982/83: 2152 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Självstudietimmar (punkt 1, mom. 22)

Sonia Thomasson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar "Utskottet anser" och på s. 19 slutar "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Riksdagens beslut hösten 1981 om självstudietimmar har lett till omfattande protester runt om i landet. Enligt utskottets uppfattning drabbar beslutet att reducera antalet lärarledda lektioner i första hand elever från studieovana miljöer. Utskottet kan heller inte se att det pedagogiskt främjar självständigt arbete och kritiskt tänkande. Utskottet ansluter sig till förslaget i motion 1982/83: 1391 i denna del att anordningen med självstudietimmar avvecklas fr. o. m. läsåret 1983/84. Riksdagen bör således som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 22 bort ha följande lydelse:

22. att riksdagen beträffande avskaffande av självstudietimmar med bifall till motion 1982/83: 1391 i denna del och med anledning av motionerna 1982/83: 967 yrkande 7 och 1982/83: 2152 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

11. Datautbildning (punkt 1, mom. 29)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar "Utskottet har" och på s. 22 slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet har erfarit att en rad åtgärder har vidtagits och ytterligare åtgärder planeras i syfte att främja utbildningen på dataområdet. Det är med tillfredsställelse utskottet noterar detta. Utskottet ansluter sig emellertid till den uppfattning som kommer till uttryck i motion 1982/83: 1674 att ett samlat program utarbetas, vari klart framgår att utbildning i datalära skall förenas med insikter och medvetenhet om konsekvenserna för individ och samhälle av datateknikens användning. Riksdagen bör med bifall till motion 1982/83: 1674 yrkandena 3 och 4 samt med anledning av motion 1982/83: 1904 i denna del som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 29 bort ha följande lydelse:

29. att riksdagen beträffande utbildning på dataområdet med bifall till motion 1982/83: 1674 yrkandena 3 och 4 och med anledning av motion 1982/83: 1904 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

12. Statlig tillsyn över Osby samskola (punkt 1, mom. 33)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar "Då det" och slutar "utskottet motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är verksamheten vid Osby samskola så värdefull att riksdagen som sin mening bör uttala att skolan också i fortsättningen bör stå under statlig tillsyn. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till yrkande 22 i motion 1982/83: 948 som sin mening ger regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 33 bort ha följande lydelse:

33. att riksdagen beträffande statlig tillsyn över Osby samskola med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

13. Japanska och arabiska såsom C-språk (punkt 1, mom. 39)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar "Av vad" och slutar "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Utskottet är av den uppfattningen att det är viktigt att de språk som i ökande omfattning används vid internationella kontakter av skilda slag i så

stor utsträckning som möjligt kan studeras redan på gymnasieskolnivå. Utskottet har erfarit att SÖ i ett yttrande till regeringen har tillstyrkt ett förslag om försöksverksamhet med arabiska som C-språk. Utskottet, som finner den i motionen aktualiserade frågan angelägen, anser att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 18 som sin mening bör uttala att åtgärder skall vidtas för att göra japanska och arabiska till C-språk i gymnasieskolan.

dels att utskottets hemställan under 39 bort ha följande lydelse:

39. att riksdagen beträffande japanska och arabiska som C-språk med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

14. Nytt system för lärlingsutbildning (punkt 1, mom. 41)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar "Den allra" och slutar "avstyrker motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det nu är angeläget att söka skapa ett nytt system för yrkesutbildning som har formen av ett lärlingssystem. Systemet bör innehålla yrkesutbildning som fyller såväl de enskilda ungdomarnas som arbetsgivarnas krav på ändamålsenliga och framtidsinriktade kunskaper. Bl. a. följande principer bör kunna ligga till grund för det nya systemet. Utbildningstiden bör kunna variera mellan ett och fyra år. Under utbildningstiden bör lön utgå, som vid utbildningens början utgör exempelvis 40% av en reguljär, avtalsenlig lön och under utbildningstiden successivt ökar. Särskilda utbildningsplaner bör upprättas för varje särskild yrkesgren med individuell avvägning mellan praktisk och teoretisk utbildning. Andelen teoretisk utbildning bör kunna variera inom ett brett register. Utbildningsplanen upprättas i samarbete mellan skolstyrelserna och berörda arbetsmarknadsparter i ett lokalt lärlingsråd som kan vara en utvecklad form av de nuvarande planeringsråden (SSA-råden). Utskottet, som i övrigt hänvisar till motion 1982/83: 328, anser att regeringen omgående bör överväga den närmare utformningen av systemet och under hösten 1983 förelägga riksdagen ett förslag som innebär att det av utskottet utformade systemet i framtiden blir den dominerande formen för ungdomars introduktion på arbetsmarknaden. Vad utskottet här har anfört om ett nytt system för lärlingsutbildning bör riksdagen med bifall till motion 1982/83: 328 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 41 bort ha följande lydelse:

41. att riksdagen beträffande ett nytt system för lärlingsutbildning med bifall till motion 1982/83: 328 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

15. Lönebidragssystem för lärlingsutbildningen m. m. (punkt 1, mom. 43)

Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar "Av vad" och slutar "yrkande 19" bort ha följande lydelse:

Utskottet har redan i det föregående erinrat om att SÖ har i uppdrag att senast den 1 september 1983 lämna en samlad utvärdering av försöksverksamheten med gymnasial lärlingsutbildning. Enligt utskottets uppfattning bör utvärderingen inte hindra att åtgärder vidtas för att undanröja de svårigheter som uppenbarligen föreligger för att lärlingsutbildningen skall få önskad omfattning. Utskottet – liksom föredragande statsrådet – utgår från att gymnasial lärlingsutbildning kommer att finnas även efter den 1 juli 1984, till vilken tidpunkt den pågående försöksverksamheten, enligt vad utskottet i det föregående har tillstyrkt, kommer att pågå. En väg att stimulera småföretagare att anställa lärlingar är att införa en form av lönebidragssystem enligt förslag i motionerna 1982/83: 967, 1982/83: 1116 och 1982/83: 2272. De förslag till ändring av gällande bestämmelser som föredragande statsrådet aviserar i proposition 1982/83: 100 (s. 327) får inte innebära en begränsning av skolstyrelsernas möjligheter att snabbt och smidigt anordna lärlingsutbildning. Vad utskottet nu har anfört om åtgärder för att främja den gymnasiala lärlingsutbildningen bör riksdagen med bifall till motionerna 1982/83: 967 yrkande 10, 1982/83: 1116 och 1982/83: 2272 yrkande 19 och med anledning av motionerna 1982/83: 964, 1982/83: 1642 och 1982/83: 1875 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 43 bort ha följande lydelse:

43. att riksdagen beträffande vissa åtgärder för att främja gymnasial lärlingsutbildning med bifall till motionerna 1982/83: 967 yrkande 10, 1982/83: 1116 och 1982/83: 2272 yrkande 19 och med anledning av motionerna 1982/83: 964, 1982/83: 1642 och 1982/83: 1875 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

16. Förändringar i systemet med gymnasial lärlingsutbildning (punkt 1, mom. 43)

Under förutsättning av bifall till reservation 14

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar "Enligt utskottets" och slutar "yrkande 19" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör, såsom nyss framhållits, ett nytt lärlingssystem introduceras. Inom ramen för detta system ordnas ersättningsfrågor och sociala frågor på ett sätt som undviker de svårigheter som i fråga om dagens system påtalas i motionerna 1982/83: 964, 1982/83: 967 yrkande 10, 1982/83: 1116, 1982/83: 1642, 1982/83: 1875 och 1982/83: 2272 yrkande 19. Motionerna avstyrks därför.

17. Utökning av företagsförlagd utbildning (punkt 1, mom. 45)

Under förutsättning av bifall till reservation 14

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar "I proposition" och slutar "och 1982/83: 1387" bort ha följande lydelse:

Också dessa frågor har nära samband med det förslag till nytt lärlingssystem som utskottet i det föregående har uttalat sig för. En grundläggande utgångspunkt för detta system är just att vidga den företagsanknutna utbildningen. Motionerna 1982/83: 966 och 1982/83: 1387 är därmed tillgodosedda.

18. Förändringar av gymnasieskolan och statsbidragssystemet (punkt 1, mom. 47 och 48)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar "Utskottet har" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör beredningsarbetet inriktas på en successiv reformering av gymnasieskolan enligt de riktlinjer som anges i motion 1982/83: 948. Förändringen av gymnasieskolan bör sålunda ta sikte på att i högre grad anpassa gymnasieskolan till elevernas varierande behov vad gäller inriktning, innehåll, arbetssätt, arbetsformer och lokalisering med bl. a. en högre grad av anknytning till samhälle och arbetsliv. Detta innebär bl. a. att man bör åstadkomma ett förbättrat samspel mellan utbildning och arbetsliv. Ett första steg bör därvid vara att införa s. k. yo-vecka på alla teoretiska linjer. Utskottet, som tillstyrker yrkandena 14, 15 och 16 i motion 1982/83: 948, föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen det anförda till känna. Riksdagen bör därjämte avslå motionerna 1982/83: 1374 och 1982/83: 2130 yrkande 1.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar "Statskontoret har" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en parlamentarisk utredning tillsätts med uppgift att lägga fram förslag till nytt statsbidragssystem för gymnasieskolan. Som riktlinje för utredningsarbetet bör gälla att den centrala detaljstyrningen minskar och att utrymmet ökar för lokala bedömningar av hur resurserna bör kunna användas. Elever, föräldrar, personal och förtroendevalda politiker bör ges möjlighet att få den överblick av skolans totala resurser som är nödvändig för att de skall kunna ta ett aktivt ansvar för resursernas fördelning och användning. Riksdagen föreslås med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 1 i denna del som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet har anfört om ett nytt statsbidragssystem.

dels att utskottets hemställan under 47 och 48 bort ha följande lydelse:

47. att riksdagen beträffande förändringar av gymnasieskolan m. m. med bifall till motion 1982/83: 948 yrkandena 14, 15 och 16 och med avslag på motionerna 1982/83: 1374 och 1982/83: 2130 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
48. att riksdagen beträffande ett nytt statsbidragssystem för gymnasieskolan med bifall till motion 1982/83: 948 yrkande 1 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

19. Anslagsberäkningen (punkt 1, mom. 57)

Under förutsättning av bifall till reservation 10

Sonia Thomasson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar "Utskottet, som" och slutar "3 628 000 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet, som i det föregående har tillstyrkt förslaget att fr. o. m. läsåret 1983/84 avveckla verksamheten med självstudietimmar, anser att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 1391 i denna del och med anledning av motion 1982/83: 967 yrkande 8 under förevarande anslag bör anvisa 70 milj. kr. utöver det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet. I övrigt har utskottet inget att erinra mot den i proposition 1982/83: 100 angivna anslagsberäkningen. Riksdagen föreslås med hänvisning till det anförda till Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisa ett förslagsanslag av 3 698 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 57 bort ha följande lydelse:

57. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till motion 1982/83: 1391 i denna del och med anledning av proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 967 yrkande 8 för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 3 698 000 000 kr.

20. Anslagsberäkningen (punkt 1, mom. 57)

Jörgen Ullenhag (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 30 börjar "Utskottet, som" och slutar "3 628 000 000 kr." bort ha följande lydelse:

SÖ har i sin anslagsframställning för budgetåret 1983/84 bl. a. pekat på att den fyraåriga tekniska linjen har kommit att drabbas särskilt hårt av besparingarna på gymnasieskolans område. Det gäller särskilt det fjärde året. Mot bakgrund härav finner utskottet skäl att tillstyrka motion 1982/83: 967 yrkande 8 om en ökning av förevarande anslag med 5 milj. kr. utöver det av regeringen föreslagna beloppet. I övrigt har utskottet inget

att erinra mot regeringens medelsberäkning. Med hänvisning till det anförda föreslås riksdagen med bifall till motion 1982/83: 967 yrkande 8 och med anledning av proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 1391 i denna del till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1983/84 anvisa ett förslagsanslag av 3 633 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 57 bort ha följande lydelse:

57. att riksdagen till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* med bifall till motion 1982/83: 967 yrkande 8 och med anledning av proposition 1982/83: 100 och motion 1982/83: 1391 i denna del för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 3 633 000 000 kr.

21. Åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar (punkt 8, mom. 1—4)

Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Rune Rydén (m), Göran Allmér (m), Jörgen Ullenhag (fp), Gunnar Hökmark (m) och Larz Johansson (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 38 börjar "Utskottet ansluter" och på s. 41 slutar "till känna" bort ha följande lydelse:

SÖ har den 15 december 1981 i sin utvärderingsrapport om yrkesintroduktionens omfattning, utformning m. m. läsåret 1980/81 redovisat följande huvudintryck:

- Yrkesintroduktionen uppfattas som ett betydelsefullt komplement till övriga alternativ för ungdomarna.

Yrkesintroduktionens oväntade stora omfattning i många kommuner och totalt i riket visar att åtgärden som sådan har anpassats till rådande förutsättningar och behov.

Möjligheterna till anställning varierar kraftigt och följer den lokala arbetsmarknadssituationen. Uppskattningsvis får en tredjedel av ungdomarna någon form av anställning i anslutning till yrkesintroduktionen.

Ett förhållandevis stort antal ungdomar skaffar sig erfarenheter och kvalifikationer för fortsatta studier. Uppskattningsvis är den grupp som söker utbildning i anslutning till yrkesintroduktionen lika stor som den som får anställning.

Under budgetåret 1980/81 deltog ca 9 500 elever i yrkesintroduktion, under budgetåret 1981/82 ca 16 000. Hittills beräknas sammanlagt ca 30 000 ungdomar ha deltagit i yrkesintroduktionen. Utskottet noterar att yrkesintroduktionen både i fråga om omfattning och betydelse har överträffat varje prognos. Skälet härtill är enligt utskottets uppfattning att yrkesintroduktionen erbjuder praktiska, anpassningsbara och väl fungerande möjligheter för kommunerna att erbjuda ungdom utbildning eller att öppna vägar till anställning.

Som ett komplement till yrkesintroduktionen införde den föregående regeringen ungdomsplatser för ungdomar som blir 17 år det år anställning sker och som ännu inte fyllt 18 år. Vid vårterminens slut 1982 hade ca 6 900 ungdomar anvisats ungdomsplatser.

Regeringen uppdrog åt SÖ att före den 1 september 1983 utvärdera och redovisa erfarenheterna av bl. a. yrkesintroduktion och ungdomsplatser.

Enligt utskottets uppfattning finns det inte skäl att nu införa ett nytt, arbetsmarknadskänsligt åtgärdssystem. Det av regeringen förordade systemet bygger på ett förslag som SÖ har skisserat i sin anslagsframställning vid en tidpunkt då det fanns en mycket begränsad erfarenhet av ungdomsplatserna och kombinationen av skilda åtgärder. Nyssnämnda utvärdering senare i år av den pågående verksamheten med uppföljningsåtgärder bör kunna ge vägledning i en rad frågor som måste vara besvarade, innan större förändringar vidtas. Det nuvarande systemet med yrkesintroduktion om högst 40 veckor under det år eleven fyller 16 år innebär att ungdomarna inte behöver ställas inför situationen att välja mellan en erbjuden plats i gymnasieskolan och en ungdomsplats med lön. Detta är ytterligare ett skäl för att bibehålla yrkesintroduktionen som ett inslag i det kommunala uppföljningsansvaret. Hittills gjorda erfarenheter visar nämligen att det är mycket svårt att få ungdom som erhållit lön under viss period, att inse att det är en god investering att skaffa sig utbildning fastän man då inte erhåller lön. En annan viktig fråga är huruvida erbjudandet om ungdomsplats med anställning åt vissa ungdomar negativt påverkar arbetsmarknadssituationen för dem som väljer att fullfölja sin yrkesutbildning i gymnasieskolan. Utskottet vill slutligen peka på att det inte är övertygande visat att det är möjligt att lägga upp ett tvåårigt program för varje individ enligt förslaget i proposition 1982/83: 100 och att tillgången på ungdomsplatser under nästa år kommer att vara av den omfattning som har beräknats i propositionen.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det övergripande målet för uppföljningsåtgärderna måste vara att bereda alla ungdomar plats i gymnasieskolan. Med hänvisning härtill förordar utskottet att yrkesintroduktion med bibehållet statsbidrag bör finnas kvar och erbjudas ungdomar som under året närmast efter avslutad grundskola inte har gått vidare till gymnasieskolan eller har lyckats skaffa sig reguljärt arbete. Som ett komplement till yrkesintroduktionen bör liksom hittills kunna erbjudas ungdomsplatser för de ungdomar som det andra året efter grundskolan varken har ett arbete eller genomgår reguljär utbildning.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att krav på att ha tecknat kollektivavtal inte bör ställas på den arbetsgivare som tillhandahåller ungdomsplats för vilken statsbidrag väntas utgå. En föreskrift om att skolstyrelsen i fall där arbetsgivaren inte är kollektivavtalsbunden bör inhämta yttrande från arbetstagarorganisation får inte innebära att skolstyrelsen avhänder sig skyldigheten att fatta det slutgiltiga beslutet.

När det gäller uppföljningsprogram om sex veckor konstaterar utskottet att den föreslagna anordningen i mycket påminner om det nuvarande introduktionsprogrammet om fyra veckor. Utskottet, som finner att en möjlighet till sex veckors uppföljningsprogram väl kan fylla en funktion inom det system som utskottet har förordat, har inget att erinra mot vad

som i proposition 1982/83: 100 sägs om ifrågavarande anordnings längd och benämning.

Med hänvisning till det i det föregående angivna målet att erbjuda ungdomarna en reguljär utbildning vill utskottet avvisa den föreslagna möjligheten för kommun att låta annat organ än skolan administrera uppföljningsåtgärderna. Utskottet delar uppfattningen som framförs i motion 1982/83: 948 att verksamheten bör ligga direkt under skolstyrelsens och den lokala skolledningens ansvar.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 581 yrkande 10 i denna del, 1982/83: 948 yrkande 20, 1982/83: 1900 yrkande 1 i denna del och yrkandena 2 och 3, 1982/83: 1911 i denna del och 1982/83: 2174 yrkande 9 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om uppföljningsåtgärder för ungdomar under 18 år.

Utskottet har inget att erinra mot att statsbidrag lämnas till uppföljningsprogrammen och administration av åtgärdsplaner. Utskottet vill emellertid i sammanhanget peka på vad som i motion 1982/83: 967 anförs om personal som anlitas för uppföljningsprogrammen. Enligt utskottets uppfattning bör som villkor för statsbidrag i första hand syo-personal eller lärare komma i fråga för tjänstgöring inom uppföljningsprogrammen. Detta bör riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 967 yrkande 11, 1982/83: 581 yrkande 10, 1982/83: 1900 yrkande 1 och 1982/83: 1911, samtliga yrkanden i denna del, som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet har inget att erinra mot att utbildningsinslag i fastare former än hittills knyts till yrkesintroduktion och ungdomsplatser. Det är angeläget att utbildningsinslagen ges stadga och hög kvalitet genom att behörig personal anlitas. I detta hänseende ansluter sig utskottet i huvudsak till vad som sägs i motionerna 1982/83: 948 och 1982/83: 967. Riksdagen bör med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 948 yrkande 21, 1982/83: 967 yrkande 11 i denna del, 1982/83: 581 yrkande 10 i denna del, 1982/83: 1900 yrkande 1 i denna del och 1982/83: 1911 i denna del som sin mening ge regeringen detta till känna.

Regeringen beräknar en ram enbart för ungdomsplatser avseende två årskullar 16- och 17-åringar. Mot bakgrund av vad utskottet i det föregående har förordat om att bibehålla yrkesintroduktionen bör det ankomma på regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer att inom den i proposition 1982/83: 100 föreslagna ramen fördela platser på en ram för yrkesintroduktion och en ram för ungdomsplatser. Regeringen bör bemyndigas att av arbetsmarknadsskäl kunna besluta om platser utöver den totala ramen. Detta bör riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 och motionerna 1982/83: 581 yrkande 10, 1982/83: 1900 yrkande 1 och 1982/83: 1911, samtliga yrkanden i denna del, som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 1–4 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 581 yrkande 10 i denna del, 1982/83: 948 yrkande 20, 1982/83: 1900 yrkande 1 i denna del och yrkandena 2 och 3, 1982/83: 1911 i denna del och 1982/83: 2174 yrkande 9 i denna del som sin mening ger regeringen till känna dels vad utskottet har anfört om uppföljningsåtgärder för ungdomar som är under 18 år, dels vad utskottet har förordat om statsbidrag för yrkesintroduktion,
2. att riksdagen beträffande statsbidrag till uppföljningsprogram och administration av åtgärdsplaner samt behörighetskrav för personal i uppföljningsprogram med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 967 yrkande 11, 1982/83: 581 yrkande 10, 1982/83: 1900 yrkande 1 och 1982/83: 1911, samtliga yrkanden i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
3. att riksdagen beträffande utbildningsinslag och bidrag till sådana med anledning av proposition 1982/83: 100 samt motionerna 1982/83: 948 yrkande 21, 1982/83: 967 yrkande 11 i denna del, 1982/83: 581 yrkande 10 i denna del, 1982/83: 1900 yrkande 1 i denna del och 1982/83: 1911 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
4. att riksdagen med anledning av proposition 1982/83: 100 och motionerna 1982/83: 581 yrkande 10, 1982/83: 1900 yrkande 1 och 1982/83: 1911, samtliga yrkanden i denna del, dels godkänner vad utskottet har förordat om ramar för yrkesintroduktion och ungdomsplatser, dels bemyndigar regeringen att i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar besluta om platser utöver ramen.

22. Anslagsberäkningen (punkt 8, mom. 7)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 41 börjar "Med hänvisning" och slutar "begärda beloppet" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör åtgärder för bibehållande av yrkesintroduktionen m. m. medföra ett mindre medelsbehov än vad som begärs i proposition 1982/83: 100. Utskottet föreslår därför att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 9 i denna del till Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 210 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen till *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m.m.* med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 9 i denna del och med anledning av proposition 1982/83: 100 för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 210 000 000 kr.

23. Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan (punkt 10, mom. 1 och 2)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 43 börjar "Utskottet behandlade" och slutar "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att en ytterligare utbyggnad av gymnasieskolornas institutioner för yrkesutbildningar som kräver dyrbara investeringar inte är möjlig mot bakgrund av det statsfinansiella läget. De i motionen anvisade vägarna för att klara de ifrågavarande utbildningarna till lägre kostnader bör prövas. Utskottet avvisar härmed föredragande statsrådets förslag om 49 milj. kr. till ett särskilt bidrag för första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan. Riksdagen bör med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 10 som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar "Det är" och slutar "denna del" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör anpassningen av skolans yrkesundervisning till arbetslivets behov bl.a. ske på så sätt att skolan tillhandahåller sådan utrustning att principerna för ett arbetsmoment kan läras in i skolan. Den praktiska tillämpningen på sådan utrustning som används ute i företagen bör däremot ske genom att yrkespraktik i så stor utsträckning som möjligt förläggs till arbetsplatser utanför gymnasieskolan. På så sätt kan en aktuell utbildning erbjudas till rimliga kostnader. Även med denna principiella utgångspunkt finner utskottet det emellertid rimligt att bidrag ges till vissa särskilt kostnadskrävande utbildningar. Med hänvisning till det anförda bör medel för statsbidrag till förnyelse av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan beräknas till 41 milj. kr. Riksdagen bör med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 1 och 2 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 10 och med avslag på pro-

position 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

2. att riksdagen beträffande statsbidrag till förnyelse av stadigvarande undervisningsmateriel i gymnasieskolan med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del och med anledning av proposition 1982/83: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

24. Anslagsberäkningen (punkt 10, mom. 4)

Under förutsättning av bifall till reservation 23

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 44 börjar "Förslagen i" och slutar "135 000 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottets ställningstagande i det föregående till förslagen i motion 1982/83: 2174 medför att anslaget Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m. bör minskas med sammanlagt 80 milj. kr. i jämförelse med regeringens förslag. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del och med anledning av proposition 1982/83: 100 under förevarande anslag för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 55 000 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen till *Bidrag till undervisningsmateriel inom gymnasieskolan m. m.* med bifall till motion 1982/83: 2174 yrkande 11 i denna del och med anledning av proposition 1982/83: 100 för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 55 000 000 kr.

Särskilda yttranden

1. Kombination av specialintresse och gymnasiala studier m. m. (punkt 1, mom. 18)

Per Unckel, Rune Rydén, Göran Allmér och Gunnar Hökmark (alla m) anför:

Vi finner det angeläget att understryka att gymnasieskolan måste kunna erbjuda elever med olika former av specialintressen lämplig utbildning. Lika angeläget som det är att ge dem som har intressen inom t. ex. idrott och musik goda vidareutbildningsmöjligheter, lika viktigt är det att ge elever med t. ex. matematik som specialintresse god stimulans. Vi utgår från att den försöksverksamhet som regeringen nu avser initiera inom gymnasieskolan skall ge utrymme för försök med denna inriktning.

2. Utbildning i ämnet mediakommunikation (punkt 1, mom. 21)

Kerstin Göthberg (c) och Larz Johansson (c) anför:

Vi har i det föregående tillsammans med det övriga utskottet tillstyrkt ett förslag av regeringen om utökad verksamhet med kombination av gymnasiala studier och specialidrott. Som vi ser det är det av allmänt intresse att även den utbildning som föreslås i motion 1982/83: 762 kommer till stånd. Utbildningen bör kunna anordnas i huvudsak i enlighet med den studieplan som finns fogad till motionen. Vi har inget att erinra mot att utbildningen förläggs till Torsby.

Översikt över motionernas behandling

Motions-yrkande nr	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan punkt och mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
328	24–25	1:41	14	
389	19–20	1:24		
406	17–18	1:19, 20		
458	19–20	1:24		
581:10	37–41	8:1, 2, 3, 4	21	
11	11–12	1:3	1	
586	17–18	1:19		
598	19–20	1:24		
759	17	1:18	7	1
762	18	1:21		2
946	21	1:28		
948:1	27–28	1:48	18	
14	27	1:47	18	
15	27	1:47	18	
16	27	1:47	18	
17	15	1:11	5	
18	23–24	1:39	13	
19	11–13, 14–15	1:6, 10	2, 4	
20	38–40	8:1	21	
21	38–40	8:3	21	
22	23	1:33	12	
23	28	1:53		
963	19	1:23		
964	25–26	1:43	15, 16	
966	26	1:45	17	
967:7	18–19	1:22	8, 9, 10	
8	30	1:57	19, 20	
9	17	1:18	7	1
10	25–26	1:43	15, 16	
11	38–40	8:2, 3	21	
969	28–29	1:54		
1116	25–26	1:43	15, 16	
1354	20	1:26		
1356	19–20	1:24		
1360:2	16	1:15		
1373	16	1:14	6	
1374	27	1:47	18	
1377	23	1:35		
1379	15–16	1:13		
1380	20	1:25		
1387	26	1:45	17	
1391	18–19, 30	1:22, 57	8, 9, 10, 19, 20	
1394	29	1:55		
1583:3	21	1:27		
1638	26	1:44		
1642	25–26	1:43	15, 16	
1653:1	11–12	1:4		
2, 3, 4, 5	29	1:56		
1674:3, 4	21–22	1:29	11	
1867	14	1:10	3, 4	
1874	25	1:42		
1875	25–26	1:43	15, 16	
1896	17–18	1:19		
1900:1	37–40	8:1, 2, 3, 4	21	
2, 3	38–40	8:1	21	
1902	11–13	1:5		

Motions-yrkande nr	Motionsyrkandena behandlas på nedan angivna ställen i			
	utskottets yttrande s.	utskottets hemställan punkt och mom.	reservation nr	särskilt yttrande nr
1904	21–22	1:29	11	
1906	20	1:26		
1911	38–41	8:1, 2, 3, 4		
2130:1	27	1:47	18	
2152:1	18–19	1:22	8, 9, 10	
2174:9	37–41	8:1, 7	22	
10	43	10:1	23	
11	43–44	10:2, 4	23, 24	
2272:19	25–26	1:43	15, 16	
2277:1	15	1:12	5	
2	13–14	1:9		

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1983